

XXIX. évfolyam 2021/1. szám

TEHETSÉG

A Magyar Tehetséggondozó Társaság kiadványa

„Annak kutatása, hogy a remény mennyiben járul hozzá a tehetséges tanulók általános jólétéhez és a hosszú távú iskolai eredményességükhöz, csak nemrég kezdődött.”

(Dr. Tóth László: Expedíció a jövőbe: A remény pszichológiája)

„Arra a kérdésre, hogy az online oktatás mennyire hatékony, csak hónapokkal (esetleg évekkel) később kapjuk meg a választ. Azonban az már most is érzékelhető, hogy a diákok és tanárok többsége motiváltabb a jelenléti oktatás során.”

(Icha Mária: Természettudományos online oktatás)

„A kiemelt programok között azonban nem csak a látás védelme, hanem a diabetes elleni harc, a környezetvédelem és az ifjúság nevelése is fontos szerepet kap.”

(Demarcsek György: Virtuális Lions Bál Nyíregyházán a tehetségek támogatására)

Református Érted?! 2019. történelem tehetséggondozó táborban Szabó Gergely és Kiss Ábel

„Elsődleges feladatunk a kezdetektől a gyakorló pedagógusok által elkészített 30 órás tehetséggondozó gazdagító műhelyekbe a gyermekek beválogatása.”

(Plaszkóné Ferkovics Karolina: Református Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Református Országos Értéktanteremő Tehetségközpontja)

„Továbbra is megtérülő befektetés a tehetségek támogatása: a válaszadók 70,2%-a véli úgy, hogy a tehetséges emberek növelik Magyarország hírnevét, 61,3%-uk szerint pedig ők az ország sikerének a motorjai – derül ki abból a friss felméréséből, amely országos reprezentatív mintán vizsgálta, hogyan gondolkodunk mi, magyarok a tehetségről.”

(Tehetség a magyar társadalomban - A MATEHETSZ megbízásából végzett közvélemény-kutatás összegzése)

**A Magyar Tehetséggondozó Társaság is fogadhatja a befizetett adó 1%-át!
Adószámunk: 19854487-1-09. Előre is köszönjük a felajánlásokat!**

Magyar Tehetséggondozó Társaság

4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
 Számlaszám: Budapest Bank:
 10102086-14988802-00000008
 Alakult: 1989-ben;
www.mateh.hu
 Adószám: 19654487-1-09

Elnök: Balogh László
Örökös tiszteletbeli elnök:

Czeizel Endre

Alelnökök:

Heimann Ilona
 Polonkai Mária
 Sarka Ferenc
 Tóth Tamás
 Turi Katalin

Titkár: Szénási Istvánné

Ügyvivő: Bohdaneczky Lászlóné

Az elnökség tagjai:

Balogh László, Bodnár Gabriella,
 Bohdaneczky Lászlóné, Dávid Imre,
 Heimann Ilona, Kormos Dénes,
 Polonkai Mária, Sarka Ferenc,
 Szénási Istvánné, Tóth Tamás,
 Turi Katalin
 (Állandó meghívott: Százdí Antal)

Adatkezelési koordinátor:

Tóth Ilona

Felügyelőbizottság:

Takácsné Laczo Sylvia (elnök)
 Farkas György
 Gyurcsó Gyuláné
 Körösi Tibor

Szekciók és vezetők:

Dél-dunántúli: Turi Katalin
Felsőoktatási: Bodnár Gabriella
Gyermekvédelmi: Kollmann J. György
Kelet-magyarországi: Dávid Imre
Kémiai és környezetvédelmi:
 Török Istvánné
Művészeti: Berta József
Nyugat-dunántúli: Mentler Marianna
Óvodai: Szilágyi Ildikó
Szakértői: Heimann Ilona
Tanítói: Németné Dávid Irén
Lions: Fehértői Anett Petra
**Digitalizáció és innováció a
 tehetséggondozásban:** Papp András

**A MTT Honlap főszerkesztője és
rendszergazdája:** Varga Árpád**TEHETSÉG**

a Magyar Tehetséggondozó Társaság
 negyedévente megjelenő szakmai,
 információs kiadványa

ISSN: 126-8084

Szerkesztőbizottság:

Heimann Ilona, Mező Ferenc,
 Százdí Antal, Tóth László

Felelős szerkesztő: Százdí Antal

Írásokat e-mailen várunk:
mttتهتسغ@freemail.hu

Korábbi lapszámok: www.mateh.hu

Kiadja a Magyar Tehetséggondozó Társaság
 Felelős kiadó: Balogh László elnök

Készült: Gazdász-Elasztik Kft. Miskolc
www.gazdasznyomda.hu

Ügyvezető: Vesza József okl. gépészmérnök

**Magyar Tehetséggondozó
Társaság**

Dr. Balogh László
 elnök

www.mateh.hu

Aktuális

A MTT Elnöksége online-ülést tartott március 3-án, amelyen a Társaság tevékenysége továbbfejlesztésének néhány fontos témakörét, valamint a következő hónapok aktuális teendőit tárgyaltuk meg, tekintettel a járvány-helyzet várható – több esélyes – alakulására is. Legfőbb napirendi pontként a **Magyar Tehetséggondozó Társaság a 2020. évi bevételeiről és kiadásairól készített kimutatást, az ún. egyszerűsített éves pénzügyi beszámolót tárgyalta meg a vezetőség** Tóth Tamás alelnök és Szénási Istvánné titkár előterjesztésében. Több hozzászólás, és a Felügyelőbizottság véleményének meghallgatása után az előterjesztést – egy korrekciós javaslattal – az Elnökség egyhangúlag elfogadta. Ezt a dokumentumot – kiegészítve a „közhasznúsági jelentés” és az SZJA 1%-os támogatás felhasználását összegző melléklettel – minden évben május 31-ig kell elküldenünk az illetékes felsőbb szervhez. Normális körülmények között addig a Közgyűlésünknek is el fogadnia az előterjesztést. Az elmúlt évben a járványhelyzet miatt az adott időpontig nem lehetett összehívni a Közgyűlést, s erre most is van reális esély... Ez utóbbi esetben elküldhetjük az anyagot az Elnökség jóváhagyása alapján is, de tavaly a vonatkozó kormányrendelet előírta, hogy az Elnökség által elfogadott fenti dokumentumokat a járványügyi veszélyhelyzet megszüntetését követő 60 napon belül az egyesület Közgyűlésének napirendjére kell tüzni, az egyesület ezen legfőbb szerve szavaz az elfogadás-

ról. Egyelőre még mindkét eset lehetséges: vagy összehívjuk még május 31. előtt a Közgyűlést e napirend elfogadása céljából, vagy csak az adott időpontot követően, „utólagos” elfogadásra terjesztjük e plénum elé. Mivel egy másik szabály is van: az Elnökségnek 30 nappal a Közgyűlés megrendezése előtt ki kell küldeni a meghívót a tagoknak a napirendek feltüntetésével, ez a követelmény is befolyásolja, hogy melyik megoldást tudjuk választani. A legdöntőbb tényező a jelenlegi veszélyhelyzet feloldásának az időpontja. Ehhez a napirendhez közvetlenül kapcsolódott a MTT jelenlegi gazdasági helyzetének – amely már az előző év lezárása óta (2020. dec. 31.) is változott – áttekintése, különös figyelemmel 2021. évi várható forrásainkra. Végző következtetése az volt az Elnökségnek az ez évi várható bevételeink áttekintése után, hogy szűkösen ugyan, de az ez évi terveink megvalósításához is rendelkezésre fognak állni a szükséges pénzügyi keretek.

Fontos napirendi pont volt a **MTT-tagság nyilvántartása megújításának áttekintése**. Tóth Ilona adatkezelési koordinátorunk több mint egy éves kitartó munkája eredményeként – a felvételi kérelmek és az adatmegújítási lapok összegzése alapján – pontos képet kaptunk arról, hogy hányan vagyunk aktív tagok jelenleg a MTT-ben, s a legfontosabb adatok is rendelkezésünkre állnak a tagsággal történő folyamatos kapcsolattartáshoz. Természetesen ezen adatokhoz a MTT Adatkezelési

Szabályzatában leírt szigorú szabályok alapján juthat hozzá bárki, ideértve az Elnökség tagjait is. Természetesen a Vezetőség tagjainak (ideértve a szekcióvezetőket is) és más programszervezőknek rendezvényeink szervezéséhez szükségük van személyes adatokra is, erre vonatkozóan elfogadtunk mostani ülésünkön néhány konkrét határozatot, amelyek a Honlapunkra felkerülnek az „Elnökségi Határozatok Tárába”. Ami a lényeg: kétszázötven főt meghaladó jelenleg a Magyar Tehetséggondozó Társaság jelenlegi létszáma, a régi tagok közül – sokan már nyugdíjasok – jelentős számban „vonultak vissza”, jelezve ezt azzal, hogy a többszöri felhívásunk és személyes értesítésünk ellenére sem küldték vissza az adatok megújítását aláírásukkal igazoló lapot.

A MTT kommunikációs munkájának továbbfejlesztését hosszabb távon meghatározó napirend is terítékre került: „**Alapelvek a MTT munkájában a Facebook lehetőségeinek felhasználásához**” címmel. Az elmúlt évi októberi vezetőségi ülésünkön is témakör volt a Facebook-kínálta lehetőségek áttekintése. Már akkor megfogalmazódott: elengedhetetlen, hogy Társaságunk éljen ezekkel a lehetőséggel. 2020 nyaratól már fent vagyunk a Facebookon, s az eltelt időszak alatt is jelentősen terjesztettük a MTT programjait és egyéb információkat tevékenységünkről, s ennek következtében egyetértés volt abban, hogy a jövőben még szélesebb körben ki kell alakítanunk ennek használatát. Ugyanakkor megfogalmaztuk: megfelelő szabályozás is szükséges, hogy ne véletlenszerűen, kontroll nélkül kerüljenek fel anyagok a világhálóra. Az októberi ülésen egyetértett abban az Elnökség, hogy Turi Katalin alelnök vezetésével alakuljon egy előkészítő csoport, amely magában foglalja Laczo Sylviát a MTT Facebook-irányítóját, vala-

mint Varga Árpádot, a MTT-Honlap főszerkesztőjét. Ezen bizottság több hónapos munkájának eredményeként elkészült egy komplex előterjesztés, amely kitér a következőkre: milyen MTT stratégiához illeszkedik a Fb létrehozása; milyen előnyöket nyújt a Facebook; veszélyek, amikre figyelni kell; milyen tartalmakat tegyünk fel az Fb oldalra; kik és hogyan tehetnek fel híreket, információkat az Fb oldalra? Az Elnökség egyhangú szavazással elfogadta a kitérő előterjesztést, azzal a javaslattal, hogy ki kell egészítenünk az Adatkezelési Szabályzatunkat egy melléklettel, amelyben megfogalmazzuk az ide vonatkozó speciális szabályokat, s ehhez kérjük Tóth Ilona adatkezelési koordinátorunk segítségét.

A járvány miatt 2020-ban elmaradt MTT 31. Országos Konferenciája pótlásával kapcsolatban határozat született, hogy ezt 2021. szeptember 24-25-én rendezzük meg a korábban elfogadott helyszínen: Budapest XVII. Kerületi Balassi Bálint Nyolcévfolyamos Gimnázium, 1174 Budapest, Széchenyi u. 1-7. A részletes programot és a lebonyolítás technikai feltételeinek összegzését Farkas György igazgató úrnak és Balogh László MTT-elnöknek június elején kell az Elnökség elé terjesztenie elfogadás céljából. A meghívók kiküldése szokás szerint augusztus közepén várható – reménykedve, hogy ebben az időpontban a járvány gyengülése lehetővé teszi a megrendezést. **A Tehetség folyóirat 2021. évi számainak nyomdai kiadásáról is határozat született**: a 4 szám nyomdai megjelenítéséhez az anyagiak előrelátólag rendelkezésre állnak, tehát meg kell jelenniük ebben a formátumban is a folyóirat számainak. Ugyanakkor az Elnökség azt kéri a kiadás tartalmi és szervezési felelőseitől (Százdi Antal, Sarka Ferenc, Balogh László), hogy az anyagi feltételek konkrét alakulásától füg-

gően, a Nyomdával minden számra külön szerződést kössön a MTT, s abban kerüljön rögzítésre mindig az aktuális példányszám. **Új tagok felvételére is sor került az elnökségi ülésen**: hét pedagógus jelentkezett a MTT-be az elmúlt hetekben, s mindannyiukat egyhangú igen szavazással vettük fel tagjaink sorába. Ezúton is köszönjük, hogy jelentkezésükkel megtisztelték Társaságunkat!

VÉGEZETŰL A MTT-TAGSÁG FIGYELMÉBE AJÁNLJUK A KÖVETKEZŐ FELHÍVÁSOKAT:

1. Már néhány hete újesztendőbe léptünk, s ilyenkor aktuális a tagsági díjak rendezése. Levélben kérjük is Tagtársainkat, hogy a 2021. évi tagdíjat fizessék be **átutalással** a Magyar Tehetséggondozó Társaság következő számlaszámára: 10102086-14988802-00000008 (Budapest Bank). Akik már átutalták, azoknak köszönjük! **Kérjük, hogy aki eddig nem utalta át, minél hamarabb tegye ezt meg. Ahogy ezt korábbi levelünkben jeleztük is, Tehetség folyóiratot csak annak tudunk postázni, aki rendszeresen fizeti éves tagdíját.** (Éves tagsági díjak a következők: rendes tag: 2000.- Ft, nyugdíjas, diák tag: 1000.- Ft, intézményi tagság: 3000.- Ft a tagsági díj összességében jelentős hozzájárulás a Társaság költségvetéséhez, előre is köszönjük befizetésüket.)

2. Itt hívjuk fel a figyelmet, hogy a **Magyar Tehetséggondozó Társaság is fogadhatja a befizetett adó 1%-át, adószámunk: 19854487-1-09.** Előre is köszönjük a felajánlásokat!

2021. március 5.

*Dr. Balogh László
elnök*

Expedíció a jövőbe: A remény pszichológiája

Dr. Tóth László

Jelen cikkben a remény fogalmát igyekszünk körbe járni, közelebbről azt megvizsgálni, milyen szerepet játszik a remény az átlagos és a tehetséges tanulók oktatásában, és milyen módszerekkel lehet a reményt az iskolai munka szolgálatába állítani.

Kérdésfelvetés

Nap mint nap hallható, amint a diákok, a szülők, a pedagógusok vagy mások szájából elhangzik ez a szó: *remény*, de mit is jelent pontosan? Amikor olvassuk vagy halljuk a szót, általában valamilyen pozitívumra, szemléletre vagy vágyakozásra gondolunk. Így azonban meglehetősen ködös a szó jelentése, mert ebben a formában arra utal, hogy valami automatikusan, erőfeszítés nélkül vagy mintegy varázsütésre következik be. Az optimista szemlélet kétségkívül fontos az általános jóllét (well-being) szempontjából, mégis a struktúrátlan, nem körvonalazott reményfogalommal rendelkező egyénben homályos várakozást kelt, mintha az egyén paszszív néző lenne, aki a kimenetelre várakozik.

Mi történik, ha a reményt aktív konstrukciónak tekintjük? Tanulmányok sora mutatja, hogy proaktív módon felhasználva a remény hasznos keretté válhat a célok elérésében (Snyder, 1995), és hozzájárulhat a személyes, illetve pszichológiai jólléthez.

A remény pozitív pszichológiai megközelítése

Történeti szempontból a pszichológusok a pszichológiai jóllét vizsgálatát először a hiány oldaláról közelítették meg a patológiás eltérések kezelését, illetve enyhítését megcélolva. Az idők folyamán azonban az egyének és boldogságuk tanulmányozásában a hiányra összpontosító szemléletet egyre inkább felváltotta a proaktív és pozitív megközelítés. A pozitív pszichológia hívei az egyén erősségeinek fejlesztésére, a nehézségekre adott pozitív reagálások számának növelésére, valamint az egyén társas és érzelmi alapjainak megerősítésére összpontosítanak. Tanulmányozzák a jóllétet, a múlttal való elégedettséget, a jelenlegi boldogságot és az optimizmust a jövőre nézve.

A remény a sok pozitív pszichológiai konstrukció egyike, amely hozzájárul az ember jóllétéhez. Menninger (1959) volt az első kutató, aki a reményt úgy próbálta meghatározni, mint pozitív elvárást a célok elérésére nézve. Szerinte a remény – hiába alapvető része a napi emberi működésnek – az egyén részéről valójában definiálatlan és homályos. Úgy gondolta, hogy egyes mentális betegségek a remény hiányára vezethetők vissza, ennél fogva a sikeres kezelés egyik legfontosabb eleme a remény helyreállítása.

A kortárs kutatók viszont a reménynek a pszichológiai jóllétben betöltött szerepére összpontosítanak. A remény képezi a hidat a ma megálmodott célok és e célok jövőbeni megvalósítása között. A reménykedő egyének úgy tekintenek magukra, hogy képesek utakat tervezni a céljaik elérése érdekében, képesek lépéseket tenni a célok elérése felé, és rajta maradnak a siker felé vezető úton.

A Reménykutatás (Hope Research) eredményei

Snyder és munkacsoportja (1994) a reményteliséget vizsgálta egy nagyszabású kutatás keretében. Ehhez Snyder két skálát dolgozott ki külön a felnőttek, külön a gyermekek mérésére. A skálák felhasználásával végzett kutatások azt találták, hogy az erősen reménykedő egyének:

- Képesek célokat kitűzni, rugalmas tervek készítésére a célok eléréséhez, és nekivágnak a célhoz vezető útnak. Pozitívabban gondolkodnak magukról, és magasabb rendű célokat tűznek ki.
- Erősen hisznek abban, hogy el fogják érni a céljait. A sikerre összpontosítanak.
- Önmagukra vonatkozóan olyan állításokat fogalmaznak meg, mint „Meg tudom csinálni”, „Meg fogom csinálni”, „Nem adom fel”.
- Bízhatnak abban, hogy képesek lesznek legyőzni a felmerülő problémákat.

Másfelől a kevésbé reménykedő egyének:

- Úgy vélekednek, hogy a magasabb rendű célokhoz nem vezet út, ezért alacsonyabb rendű célokat tűznek ki, de ezek elérésében is bizonytalanok, és előre vetítik a kudarc eshetőségét.
- Miközben megpróbálják a céljaikat elérni, negatív érzelmeket élnek át.

Remény és tehetség

Annak kutatása, hogy a remény mennyiben járul hozzá a tehetséges tanulók általános jóllétéhez és a hosszú távú iskolai eredményességükhöz, csak nemrég kezdődött. Eddig a kutatók azt tapasztalták, hogy az erősen reménykedő tehetséges tanulók sikeresebbek az iskolában, a tantárgyi teljesítményteszteknél jobb eredményt érnek el, magasabb rendű célokat tűznek ki, és biztosabbak abban, hogy sikeresek lesznek. Ugyanakkor a kevésbé reménykedő tanulók szorongóak és önbizalom-hiányosak.

Az erősen reménykedő tanulók nem értékelik le magukat, ha nem járnak sikerrel. Kudarc esetén inkább azt gondolják magukról, hogy most félvállról vették a munkát, vagy rossz stratégiát választottak, de ez az önérték-érzetüket nem befolyásolja. Az erősen reménykedő diákok elégedettebbek a tanulmányi teljesítményükkel és a társas kapcsolataikkal.

A kutatók azt is megvizsgálták, hogy a remény szintje mennyire működik közre a főiskolára felvett és az első évet elvégzett ugyanazon hallgatók személyes jóllétében (Boazman, 2010). Megállapításaik az alábbiak:

- A remény szintje erősen pozitív korrelációt mutatott a személyes jólléttel.
- Azok a tehetséges hallgatók, akik nagy reményekkel kezdték meg a főiskolai tanulmányaikat, egy év eltelté után is pozitív érzéseket fogalmaztak meg a személyes jóllétükkel kapcsolatban.
- Azok a tehetséges főiskolai hallgatók, akik már az elején jobban le tudták tisztázni magukban, hogy milyen utat kell követniük a céljaik elérése érdekében, egy év eltelté után is ugyanazt az utat követték.

A remény szintjének fokozása

Bár Amerikában a gyerekek általában reménykedve tekintenek a jövő felé, konkrétan az egyes gyermekeknél ez messze nem azonos szintű. A tehetséges gyermekek sokszor olyan helyzetben találják magukat, ahonnan sem intellektuális, sem szociális téren nem tudnak elmozdulni. Nehezen találnak maguknak intelligencia terén hasonló barátokat, de a képességeiknek megfelelő kognitív kihívásokkal sem halmozzák el őket a tanórákon. Nyilvánvalóan az olyan iskola nem kelt reményeket bennük, amely nem teszi lehetővé, hogy a képességeiknek megfelelő célokat tűzzenek ki, gondolkodzanak az elérés hogyanján, és a legmegfelelőbbnek tűnő út kiválasztásával hozzákezdjenek a célok megvalósításához. Ideális esetben az iskola, a szülők és az iskolapszichológus vagy tehetség-tanácsadó együttműködése kell ahhoz, hogy mindezekben segítséget kapjanak a tehetséges gyermekek.

Célok kitűzése

A célok kitűzésére való megtanítás fontos alapot teremt a reményteliség kialakulásához. Miért? Mert a tehetséges gyermekek aktív résztvevői kell, hogy legyenek saját személyes, társas vagy iskolai céljaik kitűzésében. A korai évfolyamokban a tehetséges tanulókat arra kell ösztönözni, hogy egyszerű, világos, konkrét célokat tűzzenek ki maguk elé azért, hogy *elérjenek* valamit, és ne azért, hogy *elkerüljenek* valamit. A gyermek idősebbé válásával a célok kitűzése összetettebb lehet. A célok felsorolása és ezek rangsorolása segít a diákoknak megtanulni azt, hogy nem lehet mindent egyszerre megvalósítani, hanem fel kell állítani egy fontossági sorrendet, és ennek alapján kell haladni. Középsiskolában már arra is meg lehet tanítani a diákokat, hogy ha lehetséges, legyen egy „B változat”, vagyis ha a célhoz vezető úton meghaladhatatlan akadályba ütközünk, az még nem a világ vége, elővesszük a „B változatot”, és azon megyünk tovább a siker felé. További megtanítandó módszer lehet a cél vagy célok felbontása kisebb célokra. Mindezek megtanulása a tehetséges diákoknak nem jelent gondot, és nagy előnyük, hogy rugalmas gondolkodásra szoktatják őket.

A személyesség kialakítása

Alapvető fontosságú, hogy a gyermekek maguk tűzzenek ki célokat maguk elé, és ne elégedjenek meg azzal, hogy szolgálai módon kövessék azt, amit az osztálytársaiknál észlelnek, vagy a szüleiktől hallanak, vagy amit a tanár mond. Ha a célok nem személyesek, az aláássa a motivációt, a kitartást és a teljesítményt. Természetesen a fiatalabb tanulóktól ez nem várható el, ennek minden pedagógus a tudatában van. A fiatalabbaknál semmi gond nincs azzal, ha ezt vagy azt azért teszik meg a tanulók, mert a pedagógus így mondta. Nem lehet elvárni azt, amire a gyermek még nem képes. De egy gimnazistától már elvárható, hogy ne azért igyekezzon, mert a szülei szeretnék, ha tovább tanulna, hanem azért, mert ő maga szeretne tovább tanulni. Tévedünk, ha azt hisszük, hogy a tehetséges tanulókkal nem kell foglalkozni, ők maguktól is eljutnak erre a szintre. Egyesek talán igen, de sokan nem. Ezért is nagy a pedagógus szerepe, hiszen hozzáértően segíthet a fiatalban tisztázni, hogy valójában mit szeretne.

A tehetséges egyének szülei és az őket tanító pedagógusok mind azt szeretnék, hogy ezek a tanulók sikeresek és boldogok legyenek az iskolában, és ez így legyen életük végéig. A remény – amely célirányos és aktív folyamat keretében ágyazódik – segíti a tanulókat abban, hogy jól tanuljanak, és a személyiségüket érvényesítsék. Akkor viszont a remény több mint vágyteljesítő gondolkodás, illetve a cél pusztá dédelgetése. Amikor a tehetségesek képesek célokat kitűzni, képesek többféle utat találni a célhoz, képesek lépéseket tenni a cél megvalósítása érdekében, akkor mondhatjuk azt, hogy reménykednek abban, hogy el fogják érni a céljukat. Tehát amikor legközelebb használjuk vagy halljuk ezt a szót: remény, kétszer is átgondoljuk, hogy mit jelent, és milyen szerepe van abban, hogy segítse azokat, akik reménytelen módon igyekeznek elérni a céljaikat.

Felhasznált irodalom

Boazman, J. K. (2010): Personal well-being and academic success in gifted college students: Early-college entrants and honors college students. (Doctoral Dissertation). University of North Texas, Denton.

Boazman, J. (2014): Hope is more than wishful thinking. *Parenting for High Potential*, Volume 3. 2014 March. davidsongifted.org/search-database/entry/a10814, letöltve 2021. 01. 10.

Menninger, K. A. (1959): *A psychiatrist's world: Selected papers*. New York, NY: Viking Press.

Snyder, C. R. (1994): *The psychology of hope: You can get there from here*. New York, NY: Free Press.

Snyder, C. R. (1995): Conceptualizing, measuring, and nurturing hope. *Journal of Counseling & Development*, 73, 355–360.

*A szerző habilitált egyetemi docens,
a Debreceni Egyetem Pszichológiai Intézet
Pedagógiai Pszichológiai Tanszékének nyugalmazott vezetője*

A Zenei Munkaképesség – Gondozás bemutatása, a zenei tanulmányokat segítő tehetséggondozásban

Czirok Ildikó

Absztrakt

Jelen tanulmányban a Dr. Kovács Géza neve által fémjelzett, Pásztor Zsuzsa¹ által gyakorlatba ültetett Kovács – módszertan – ismertebb nevén Zenei Munkaképesség – Gondozás (ZMG) kerül bemutatásra. A kialakulásának előzményei, történeti áttekintésen túl egy ZMG felmérés is bemutatásra kerül, melynek köszönhetően levonható a tanulság: miért fontos és nélkülözhetetlen napjaink zeneoktatási gyakorlatában a ZMG elemeinek alkalmazása és miért játszik fontos szerepet a zeneoktatásban megvalósuló tehetséggondozásban.

Előzmények

„A zene első szerszáma maga az ember.” ... A zene az ember életjelensége, mely az ember szervezetének, sejtjeinek, szöveteinek, szerveinek összeműködése által jön létre.” (Kovács Géza in: Pásztor Szerk. 2007:5). A zenei tevékenység – napi több óra gyakorlás, koncertkörutakon való fellépések sorozata, napi több órán át való zenepedagógiai munka – komoly fizikai terhelést jelent egy zeneművész – zenepedagógus – zenei pályára készülő növendék számára, mindez kiegészül az aszimmetrikus hangszertartással. Mindennek következményeként egy speciális, fizikai állapotot karbantartó, aszimmetrikus hangszertartásból eredő sérüléseket ellensúlyozó edzésgyakorlat hiányában sérülések léphetnek fel. A 19. századi zongora irodalom megkövetelte a korábbi korszakokhoz – különösképpen klasszika korszakhoz – viszonyított virtuózabb játékot, olyan technikát – nagyobb kifejező erővel bíró, virtuóz technika – követeltek meg a zeneművésztől, melyeket a 18. századi klasszika korszaka nem, vagy kevésbé igényelt. A 20. században tovább fokozódott a virtuozításra való igény, mindez kiegészült a hangversenytermek nagyobbá válásával, ami megkövetelte a zeneművésztől a hangosabb, szólisztikusabb játéktechnikát. Az előbb említett követelményekre azonban a zeneművészek nem voltak fizikailag megfelelően felkészítve. Mindezek következtében, a változást elősegítve, egyre több írás jelent meg a hangszeren kívüli gyakorlással kapcsolatban, az anatómiai alapokon nyugvó hangszeres mozgás-

lemzésről. (Pásztor, 2007). Ezek számos, mozgásfejlődést szolgáló – gátló eszközt hívtak életre, pl: chitroplast.²

Az első zeneművészeknek szánt tanácsok R. Schumann nevéhez fűződnek, akit gyakran idéz Kodály Zoltán. Legismertebb az 1953-ban a Zeneakadémia záróünnepélyén tartott beszéde, mely „Ki a jó zenész” (Kodály, 1953) címmel jelent meg nyomtatásban. Kodály a következőként idézi Schumannt: „Gyakran járj a szabadban.” (Kodály, 1954: 11), „Ha zenei munkádat elvégezted, s fáradt vagy, ne erőltess tovább! Jobb pihenni, mint kedv és frissesség nélkül dolgozni.” (Kodály, 1954: 10). Az első, rendszeres munkát a kéztornáról Jackson (1866) írta. Az általa összeállított gyakorlatok alkalmazása által a kéz erősebbé válik, a technikai gyakorlatok által történő bemelegítés ideje lerövidíthető, az ujjak rugalmasabbá válnak. Részletesen ismerteti a kéz anatómiai felépítését, a gyakorlatok végzéséhez speciális, kb. 2cm hosszú, 1,5 – 2,5 cm átmérőjű korong, 30 – 40 cm hosszú rúd használatát javasolja. A tornagyakorlatot, javaslatára szerint naponta 2 – 3-szor néhány percig, minimum reggel felkelés után, és gyakorlás előtt kell elvégezni. (Jackson, 1866, Pásztor 2007: 15–16). Az előzőekben említett gyakorlatok elsősorban a kézgyakorlatokat helyezik középpontba. A 20. század során jelentek meg kifejezetten zenei tevékenységet végzők számára, a teljes testet átmozgató speciális mozgásgyakorlat – javaslatok. S. Mittelman (1909) a hangszerjáték közben fellépő görcsökre a hangszeren – jelen esetben hegedűn – végzett tornagyakorlatokat javasolja. Dr. Julius Flesch – akinek testvére, Carl Flesch hegedűművész volt – „A zenészek foglalkozási betegségei” (Flesch, 1925) művében áttekintést és kezelési módokat ajánl a zenei tevékenységet végzők számára és fontosnak tartja a zeneművészek rendszeres alkalmassági vizsgálatát. Trendelenburg (1925) az elsők között tesz említést a zenész-hivatású emberek komoly lelki és fizikai megterheléséről, megoldásnak a masszázst és gimnasztikát javasolja. Plán Jenő (1936) nevéhez fűződik a kisgyermekes – 4-7 éves kor – zenei oktatásának bevezetéséül szolgáló könnyed, mozgásos, játékos gyakorlatok alkalmazása, mely felkészíti őket a zenei tanulmányokra. Szintén zene és mozgás kapcsolatát

1 Pásztor Zsuzsa – Apáczai Csere János-díjas zongoraművész-tanár, Dr. Kovács Géza tanítványa, munkatársa, szerzőtársa, a Zenei Munkaképesség – Gondozás első jelentős képviselője, kutatója, módszertanának kidolgozója, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Zenei Munkaképesség – Gondozás szakoktatója. Fő kutatási területe zenei foglalkozási ártalmak megelőzése. (<https://lfze.hu/tanarkepzes-oktatok/pasztor-zsuzsa-1424>)

2 A chioplast kézmozdítót jelent. Célja megakadályozni a zongoristát abban, hogy rossz technikával játsszon. Logler J. B találta fel, 1814-ben. A készülék használata óriási megterhelést jelentett kéz számára, többek között e készülék használata törte ketté R. Schumann zeneművészeti karrierjét. (<http://www.kislexikon.hu/chioplast.html>) (Utolsó letöltés: 2020. 09. 30.)

vizsgáló, e két elemet összekötő módszertant dolgozott ki Jacques Dalcroze, amit ritmikus gimnasztikának – euritmianak – nevezett el.³ (Vas Szerk., 2015). Kovács Sándor (1954,1976) az elegendő alvás, rendszeres – napi szinten végzett – séta, heti egyszeri kirándulás fontosságára hívja fel a figyelmet. Hatékony testgyakorlásnak tartja a svédornát, a különböző kéztorna gyakorlatok végzését. A sort tovább lehet folytatni. Összegzésül megállapíthatjuk az előbb leírtak alapján – egy kéz gyakorlatokat, testmozgásajánlásokat, mentális pihenés javaslatokat egyaránt tartalmazó módszer szükségességét. E módszer fűződik Dr. Kovács Géza nevéhez, ami Kovács – módszer/ Zenei Munkaképesség – Gondozás néven vált ismertté. A módszer kialakulásának előzményeit a következő fejezet tartalmazza.

Történeti áttekintés

„A zene életveszélyes foglalkozás. Sok szép pálya tört ketté a testi kondíció elhanyagolása miatt.” (Kodály, 1953:11). Az 1950-es évek végén 1960-as évek elején a zeneakadémiai hallgatók körében felszaporodtak a hangszerjátékkal kapcsolatos foglalkozási ártalmak, sérülések. Ezekre a jelenségekre Kodály Zoltán is felfigyelt, megpróbált megoldást keresni a sérülések megelőzésére. Dr. Kovács Géza (1916-1999) tudományos kutatót, az Országos Sporthivatal munkatársát kérte fel egy zenei munkaképesség gondozás módszer kidolgozására. A felkérés fontos előzménye: Dr. Kovács Géza 1950-ben súlyos baleset következtében gerinctörést szenvedett, az orvosok lemondtak róla, ám öngyógyítással sikerült újra mozgásképessé fejlesztenie magát. Elkötelezett volt a zene iránt, így életét a zenei munkaképesség gondozásra tette fel. E balesetből való felépülés után kapott felkérést a Zeneakadémiától, ahol 1961-ben fakultatív mozgásprogram indult el a zeneakadémista hallgatók és tanáraik részére. E módszer első kutatóműhelye a zeneakadémia volt, később, 1977-ben a módszert kidolgozandó kutatóműhely bázisává a Bartók Béla Zeneművészeti Szakgimnázium vált. Dr. Kovács Géza munkáját dr. Pásztor Zsuzsanna segítette, halála után ő vezette a kutatóműhely munkáját, szervezte a továbbképzéseket. Posztgraduális pedagógus szakvizsgával záruló továbbképzés jött létre az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen, 2011-ben zenei munkaképesség gondozás tanszak indult a pesterzsébeti Lajtha László Alapfokú Művészeti Iskolában. (Vas Szerk. 2015). Napjainkban – 2020 – több egyetem – Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar – kínálatában megtalálható a zenei munkaképesség gondozás szakirányú pedagógus továbbképzés, illetve 30 órás akkreditált zenetanári továbbképzés során is elsajátíthatják a pedagógusok a Kovács – módszer alapjait.

Kovács-módszer elemei

A Kovács – módszer az egészséges zenész életmódprogramja és tudományos ismeretanyaga, mely felkészíti a zenei tevékenységeket végző embereket – zenét tanuló növendékeket, zenepedagógusokat, zeneművészeket – a zenei tevékenység közbeni fizikai terhelésre, védelmet nyújt a foglalkozási ártalmak ellen és károsodás esetén segíti a munkaképesség helyreállítását. Ezen kívül egy egészségnevelő, preventív szerepet betöltő program, melynek alkalmazása, ismeretanyagának elsajátíttatása, a növendékek útját végig kísérő zenepedagógus feladata. (Pásztor, 2007). Pásztor Zsuzsa úgy véli, a zenei pályára készülő növendékeknek, zeneművészeknek nem elég szorgalmasnak, tehetségesnek lenniük. Kemény munkabírás szükséges hozzá, melynek kialakítása, fenntartása a ZMG módszerének alkalmazásával valósulhat meg a leghatékonyabban. A ZMG kifejezetten zenei tevékenységet végzők számára lett kidolgozva. Olyan mozgásra van szüksége egy zeneművésznek, ami nem terheli meg izomzatát, melyben a kéz erősítése úgy tud megvalósulni, hogy közben laza marad, nem jár fokozott sérülésveszéllyel. (Pásztor, 2011). A ZMG hármast lát el: előkészíti a szervezetet a zenei tevékenységekre, védelmet nyújt a megerőltetések ellen, sérülés, megerőltetés esetén segíti a munkaképesség helyreállítását speciális edzés – gyakorlásmódszerrel. A ZMG továbbá megoldást, segítséget nyújt a túlzott lámpaláz, hideg – merev kéz, koncentrációs zavarok okozta nehézségek kezelésében, megelőzésében, megoldásában. (Masopust, 2011). Továbbá, a ZMG segítségül szolgálhat a túlzott lámpaláz leküzdésében, kezelésében, megelőzésében is. A ZMG, mint túlzott lámpaláz kezelésének elemei a következők: mozgásedzés, légzéstréning, nyugalmi pihenés, tevékeny pihenés, vízhatások, rendezett táplálkozás. (Pásztor, 2000).

- *ZMG, mint gyakorlás módszertan*

Pásztor Zsuzsa szendvics szerkezetű gyakorlás módszert javasolja. Ez a következőt jelenti. Hangszerjáték előtt 2-3 perces könnyű, egész testet átmozgató bemelegítés, ezt követően könnyebb darab gyakorlása következik, 10-15-20 percen keresztül. Ezt újabb testmozgás – gyakorlási szakasz – nehezebb darab gyakorlása – követi. Befejezésül újabb testmozgás következik. (Pásztor, 2011).

- *ZMG – testmozgás*

A ZMG – mint mozgáspedagógia – célja az alapvető életfunkciók rendben tartása – légzés javítása, keringés normalizálása, tartás javítása, izmok erősítése, lazítása, belső szervek karbantartása, ideg- és hormonrendszer működésének normalizálása. (Masopust, 2011).

A következőkben a teljesség igénye nélkül, néhány gyakorlat bemutatására kerül sor. (Pásztor, 2011).

3 Az első Dalroze tanfolyam Magyarországon 1921/1922-es tanévben indult el a Fodor Zeneiskolában. A Dalcrozi hagyomány őrzése, egykori tanítványa – Szentpál Olga által valósult meg. (Pásztor, 2007).

1. Léggömbbel végzett gyakorlatok

- Léggömbpattogatás 20-szor váltott tenyérrel, majd jobb – bal tenyér – jobb lábbal
- Léggömb feldobás → alászaladás → léggömb keresztcsonttal levegőbe ütése
- Léggömbfeldobás → léggömb ujjheggyel való elkapása, guggolva padlóra dobása
- Léggömbbel való fejelés
- Léggömbbel való karkörzés
- Léggömb feldobása, majd a léggömb jobb kézzel, jobb lábbal levegőbe ütése
- Terpeszbe állás – egy kézzel való léggömbpattogatás a test körül
- Léggömbpattogatás jobb, bal tenyérrel – homlokkal váltogatva
- Léggömb lefújása az asztalról
- Léggömb ütése tenyérrel, kézháttal váltogatva (Nyújtott karral.)
- Léggömb emelgetése térdrel
- Ülő helyzetben (padlón) léggömb adogatása – páros kézzel – páros lábbal
- Léggömb feldobása – léggömb nyusziugrás közbeni visszaütése
- Léggömb lábfejen való megtartása minimum 5 másodpercig
- Léggömb pattogatása váltott talppal
- Léggömb pattogatása medencecsonttal
- Léggömb feldobása, visszaütése háttal, mellkassal, felemelt kartartásban
- Léggömb pattogatása felfelé ujjheggyel
- Szék ülőlapjára való tenyerelés közben a másik kézzel, kézháttal való léggömbadogatás
- Helyben futás közbeni léggömb adogatás a levegőbe
- Léggömbbel való fejelés
- Hanyatt fekvésben boka között fogva a léggömböt lábemelés a fej fölé és kiinduló helyzetbe
- Pókjárásban való léggömb vitel

2. Ugráló kötéllel végzett gyakorlatok

- Ugrálókötél fejtartása, hajolás előre, hátra egyenes háttal, nyújtott karral
- Ugrálókötéllel végzett egyensúlygyakorlatok (Lábbal hátra, mérlegállásban előre)
- Ugráló kötéllel végzett törzskörzés
- Ugráló kötéllel végzett keringőzés

3. Eszköz nélkül végezhető gyakorlatok

- 4/4-es ütemmutató vezénylése nagy mozdulatokkal, fentről a padlóig, guggolás közben
- 4/4-es ütemmutató vezénylése lábbal, ülő helyzetben

- Törzshajlítás előre, megérintve a padlót, nyújtózkodás a levegőbe
- Szökdelés négyszer, páros lábbal
- Ülő helyzetben kéz összefogása a hát mögött, fej előre – hátra bólintása
- Álló helyzetben óriási violinkulcs rajzolása a levegőbe
- Rítmusban (ti-ti-tá) való szökdelés
- Fejkörzés jobbra – balra
- Ülő helyzetben lábbal való biciklizés
- Zárt lábbal – kartárás, keresztelés nagy mozdulatokkal
- Hason fekvésben előrenyújtott karral lábemelgetés
- Ollózás kézzel, ülő helyzetben lábbal
- Mellső fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás, behajlított könyöknél fej jobbra majd balra fordítása

• ZMG – mint légzés program

A zenei tevékenység – hangszertől függetlenül – sok oxigént igényel. A természetellenes hangszertartás, mozgásszegény életmód ronthat a légzéstechnikán, de a helyes légzés kialakításával javulhat az oxigénfelvétel. A ZMG légzéstechnikája a következő gyakorlatokat – a következő sorrendben ajánlja. Első lépés, kényelmes, nyugalmi helyzetben való elhelyezkedés, becsukott szemmel. A tenyerünket a hasunkra kell tenni. A gyakorlat felépítése: levegő hasba be – ki. Második lépés: levegő mellkasba be – ki, majd újra a hasba, újra a mellkasba. Ezt reggel és este szükséges elvégezni. Első hónapban csak fekvő helyzetben, második hónaptól ülő helyzetben is, harmadik hónaptól állva is végezhető a légzőgyakorlat. E gyakorlat az oxigén deficit fellépését gátolja.

Zenei Munkaképesség állapotfelmérés kérdőív elemzése (ZMG állapotfelmérés)

Személyre szabott kezelést csak és kizárólag helyes diagnózis felállítása után tudunk nyújtani. Többek között ezt a célt szolgálja a ZMG állapotfelmérő kérdőív. A zenei munkaképesség felmérésekor (ZMG állapotfelmérő) az alábbi tényezőkre keresik a választ. Kisgyermeknél fontos az életkor. Fontos tényező a születés körülményei, az általános egészségügyi állapot, betegségek. Fontos tényező, hogy milyen gyakran fáj a feje, háta, keze, hasa a vizsgált személynek. Mennyire képes/hajlandó a pihenésre, hogyan alszik, felébred-e éjszakánként, könnyen alszik el, ébred fel, az alvási képességgel összefüggően pihentnek vagy fáradékonynak érzi magát. Milyen étvágya van, hogyan viszonyul az étkezéshez, az ételekhez, mennyire válogatós, rendelkezik-e ételallergiával. A ZMG állapotfelmérés fontos részét képezik a légzéssel kapcsolatos tényezők, mint például: hajlamos-e légszomjra, milyen gyakran szenved megfázásos, torokfájással, arcüreg-, torok-, garat-, mandula, homloküreg, tüdőgyuladással. Fontos tényező az allergia, az asztma jelenléte illetve a dohányzási szokások. További vizsgált tényező az érrendszer – szívpanaszok, szédülés, vérnyomásproblémák saját beszámolón alapuló vizsgálata. Fontos – ha lehet csaknem elengedhetetlen

– az érzékszervek (hallás, látás) vizsgálata. Fontos tényező, az egészségügyi állapotfelmérésen túl, a teljesítmény, motiváció felmérése is. A zenepedagógus számára elengedhetetlen tényezőként szolgál annak a tudata, hogy örömmel, motiváltan végzi-e munkáját a vizsgált személy vagy inkább kötelességből, kényszerből, jó teherbírással rendelkezik-e. Mindennapjainkat döntően befolyásolják az életkörülményeink és az életmódunk. A ZMG állapotfelmérésen a következő tényezők kerülnek vizsgálat alá: lakásviszonyok, családi környezet, iskolai környezet, kollégiumi/otthoni ellátás, különórák, munkaterhelés, gyakorlati lehetőség, alvás, étkezés, pihenési lehetőség. Szintén fontos szerepet kap, végez-e rendszeres testmozgást a vizsgált személy, fontos-e számára a mozgás, milyen hobbijai vannak. A felmérés része egy zsúfolt nap napi-rendjének leírása – elemzése, és egy tanszüneti nap napi-rendjének leírása, jellemzése. Mindennapi életünket döntően befolyásolja a nonverbális kommunikációnk jellege, a ZMG állapotfelmérésben szerepet kap az arcjáték, a szem, tekintet, mozgásos tevékenységek (testtartás) vizsgálata. További vizsgált elemek: arcszín, csontozat, haj állapota, testalkat, izomtónus, kéz állapota, mozgásfunkciók, mozgás koordinációk, hangszerjáték fizikális jellemzői, kedélyállapot, beszéd jellemzői. A vizsgálat előbb említett elemei beszámoló, megfigyeléses, kikérdezéses, hangszeren való játék, léggömbbel végzett gyakorlatok megfigyelésével történik. A vizsgálat fontos részét képezi a pulzsmérés: nyugalmi helyzetben, tíz guggolás után. A pulzus mérésénél fontos kiegészítő jelleggel bír a szöveges értékelés, javaslattevéssel. (Pálfy, 2017).

Dr. Pásztor Zsuzsa: Felmérés a zenei foglalkozási ártalmakról (Parlando, 2007). Dr. Pásztor Zsuzsa a 2006/2007-es tanévben, a Kovács – Módszer Egyesület tanárainak közreműködésével zenei szakközépiskolában, felsőoktatásban részt vevő (15-25 év közötti) növendékek körében előforduló foglalkozási ártalmakról készített kérdőíves felmérést. A felmérés célja a zenélő növendékek, pedagógusok és zeneművészek figyelemének felhívása a foglalkozási eredetű panaszok ártalmaira és a megelőzés lehetőségeire volt. A kérdőív kérdései a foglalkozási eredetű panaszokra, munkakörülményekre és a munkaképességet meghatározó egyéb életmódbeli tényezőkre tértek ki. A felmérésben a következő eredményekre jutott. (Pásztor, 2007/ b).

A felmérésben résztvevők 60%-nak volt már foglalkozási eredetű panasz, amik már zeneiskolás korukban is jelentkeztek, a legtöbb résztvevő gyakran visszaesett, a probléma – fájdalom – időszakosan újra és újra fellépett. Dr. Kovács Géza a visszaesés okaként vizsgálatai eredményeként a következőket említi: a visszaesők többsége rendszertelenül étkezik, keveset tartózkodik a szabad levegőn, nem rendelkezik kellő gyakorlásra, tanulásra szánt idővel, hogy a szigorú elvárásoknak maximálisan megfelelhessen, ami érzelmi zavarokat eredményez. A pedagógusok is túlterheltek, kevés idejük van növendékeik lelkének ápolására, így a növendék – pedagógus munkája az elvárás – teljesítmény értékelés szintjén marad. (Kovács 1990/2006). A leggyakrabban említ-

tett foglalkozási ártalom a kéz, hát, derék, nyak fájdalom, de gyakran említett probléma az idegrendszer kimerülése, magánénekesek esetében a hangszalag-megerőltetés. A kérdőív rákérdezett a gyakorlás mennyiségére, időbeni elosztására is. A résztvevők legnagyobb százaléka napi 2 – 4 órát gyakorol, ami elengedhetetlen fejlődésük érdekében. A valós problémát a napi gyakorlás egy részletben való teljesítése jelenti. Pásztor Zsuzsa (2007 b) szerint a legideálisabb gyakorlás módszer a félórás blokkokban, blokkok közötti szüneteket beiktató gyakorlás. A kutatásban résztvevők 61%-a egy-két óránként tart szünetet. A szünetet az alábbi tevékenységekkel töltik. A legtöbb résztvevő eszik, iszik, járkál, leül, esetleg beszélget a gyakorlás blokkok közötti szünetben, testmozgást, ZMG gyakorlatokat csupán a résztvevők 12%-a végez.

A gyakorlás fontos részét képezi a bemelegítés. A résztvevők 91%-a technikai gyakorlattal melegít be, csupán 8%-a végez testmozgást bemelegítésként. Pásztor Zsuzsa (2007/b) szerint, a gyakorlás előtti könnyű testmozgás mellőzése komoly problémát jelent. Gyakorlás előtt való testmozgás elmulasztása esetén nyugalmi állapotban, energiatakarékos üzemmódban kezdünk gyakorolni. Jó gyakorláshoz – zenei tevékenységhez – puha, meleg kéz, helyes testtartás, jó légzés, derűs hangulat, élénk figyelem szükséges, amit az ujjak bemelegítésével nem tudunk elérni. A kívánt állapot csak és kizárólag könnyű, néhány perces testmozgással érhető el, e célt szolgálja a ZMG. Ennek okán sürgetőnek, és mindenél fontosabbnak véli, hogy a zenepedagógusok építsék be a ZMG módszerét pedagógiai gyakorlatukba. A teljesítményt korlátozó további eredmények szerint a felmérés résztvevőinek 75%-a szenved krónikus fáradtságban, rendszertelenül étkeznek, nem vagy keveset mozognak – kiváltképp a főiskolai hallgatók. Mindez következőt teszi szükségessé: gondoskodjunk a zenét tanuló növendékek magas teljesítőképességéről, ne csak követelményként várjuk ezt el. Pásztor Zsuzsa (2007/b) tanácsa a következő. A ZMG legyen része a zeneoktatásnak alap, közép és felsőfokon egyaránt. Az alapfokú és középfokú intézmények építsék be a módszer elemeit a pedagógiai programjukba, képezze az órák részét a ZMG. A felsőfokú képzés biztosítson lehetőséget a hallgatók számára a ZMG ismereteinek tantárgyi kereteken belül való elsajátítására, minden zenepedagógus számára legyen elérhető a Muzsikáló Egészség Alapítvány 30 órás továbbképzése, legyenek motiváltak az egyetemeken tartott ZMG felsőfokú szakképzések teljesítésében, és ennek folyományaként oktassák saját intézményükben a ZMG módszertét, tartsanak ZMG foglalkozásokat a növendékeknek.

Összegezve: A ZMG alapján a zenélő növendékek, zenepedagógusok, zeneművészek alakítsanak ki egy egészséges „zeneszerű” ZMG elemein alapuló életformát. (Pásztor, 2007 b.)

Az irodalomjegyzéket helyhiány miatt elhagytuk.

*A szerző: Czirik Ildikó PhD hallgató,
Pécsi Tudományegyetem „Oktatás és Társadalom”
Neveléstudományi Doktori Iskola.
e-mail cím: czirik.ildi89@gmail.com*

DIGITALIZÁCIÓ ÉS INNOVÁCIÓ A TEHETSÉGGONDOZÁSBAN SZEKCIÓ ROVATA

Természettudományos online oktatás Icha Mária

Természettudományos tárgynak a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29) Kormányrendelet értelmében a biológia, a fizika, a kémia, a földrajz (földünk és környezetünk), természetismeret és a természettudomány tantárgyak tekinthetők (felvi.hu). Az elmúlt évek statisztikai szerint a természettudományos területre jelentkezők száma folyamatosan csökkent. Ennek okát egy komplex vizsgálat segítségével deríthetnénk ki. Abban viszont talán egy felmérés nélkül is egyet érthetünk, hogy a fent felsorolt tantárgyak és a matematika nagyon fontosak a mindennapi életben való boldoguláshoz.

Az *Európa 2000 Gimnázium*ban tanító kollégáimat arról kérdeztem, hogy a jelenlegi online oktatás során hogyan teszik szimpatikusabbá a diákok számára a tanított tantárgyaikat, és hogyan tudják a digitális technikákat a tanításuk során alkalmazni.

Számodra milyen kihívást jelent/jelentett az online oktatás (a tantárgyad tanítását illetően) – miért, mi a véleményed róla?

Merényi Márta, kémia: *Az online oktatás kihívást jelentett számomra, mivel meg kellett ismernem új technikai környezetet és ezek keretében összeállítanom diákjaim számára a tananyagot. Az online oktatás segítségével megtakarítható az utazási idő, ami napi több órát jelentett úgy a diáknak, mint a tanárnak. A profi módon elkészített oktatóanyagok segítségével lehetőség nyílik az anyag szemléltetésére sokkal átfogóbban és komplexebben, mint amire osztálytermi keretek között lehetőség lenne. A diák számára könnyebben memorizálható: hang, fény, leírt ábrákat együtt lát, ez segíti őket az anyag elmélyítésében, de ennek a megvalósítása tanári részről rendkívül időigényes. Áttörés lenne, ha nagyobb mennyiségben rendelkezésre állnának változatos oktatóanyagok, melyek segítségével hatékonyabban, gyorsabban összetudom állítani a diákjaim számára is vonzó oktatóanyagot.*

Weiger Judit, fizika: *Szerencsére a tárgyamat illetően nem jelentett különösebb technológiai kihívást a digitális oktatás, hiszen az iskolánk nagyon jó digitális oktató rendszerrel rendelkezik. Viszont tapasztalatom szerint nem minden diák használja megfelelően ezeket az eszközöket; nem támogatott eszközről jelentkezik be órára, nem tanulta meg még megfelelően használni.*

Kihívást számomra a diákok jobb motiválása jelentette. Az online oktatás ideje alatt számos diáknak csökkent a motivációja, és nehezebb koncentrálnia otthoni környezetben. Az órákat is könnyebb „ellógni”, elég csak lenémitani a mikrofont vagy azt mondani, hogy ma éppen nem jó a net. Sajnos ezeket nem igazán tudjuk ellenőrizni. Ezért folyamatosan interaktív feladatokat próbálok csinálni nekik, amiket határidőre kell leadni. A kamerát is rendszeresen ellenőrzöm, hogy bekapcsolják-e a tanulók. Viszont, ha megosztom a képernyőmet, már nem látom a diákok arcát, ezért több időt vesz az is igénybe, hogy felmérjem, hogy mindenki értette-e a tananyagot.

Bene Roland, biológia: *Őszintén szólva a bemutató anyagok szempontjából nincsen jelentős különbség. Az az igazság, hogy az iskolában se használok már általában műanyag modelleket. Ott is videókkal, animációkkal dolgozom, amik otthonról is működnek. A tanulók motivációját és érdeklődését nehezebb fenntartani, de ez szerintem a tantárgyamból független ebben a helyzetben. Én az iskolában is applikációval íratom a kisebb dolgozatokat, ezért ez sem okozott problémát. A nagyobb számonkérések kapcsán gond, hogy a korábbi papír alapú anyagokat át kell alakítani, vagy digitalizálni.*

Ujlaki János, matematika: *Számomra kihívást a számonkérés és a tananyag digitalizálása jelentette. Mivel az érettségi követelmények nem a digitális oktatással elsajátított tudást támogatják, így nehéz a matematika oktatása digitálisan. Természetesen lehet bele venni digitális elemeket, de teljesen nem oktatható ily módon.*

A tantermi vagy az online oktatást tartod hatékonyabbnak – miért?

Merényi Márta, kémia: *Az online oktatásnak megvannak az előnyei és hátrányai is. Az online oktatás során még mindig a legfontosabb szerep a tanárnak jut a tanulás során. A technológia nem helyettesíti a tanár munkáját, de hasznosnak bizonyul a tanári tapasztalat javításában. A hibrid a lehető legrosszabb, ez az én véleményem, most tapasztalom is. Jobban szeretem a tantermi oktatást, könnyebb arra ösztönözni a tanulókat, hogy összpontosítsanak a feladatra. Otthon más dolgokra is figyelnek (például házi kedvenceik, képernyőn felbukkanó üzenetek).*

Az online oktatás legnagyobb hátránya a személytelensége, ingerszegény környezet, a diák néha elvesz a rengeteg információ között.

Weiger Judit, fizika: *A tapasztalatom az, hogy mind a kettőnek megvannak az előnyei és hátrányai is. Vannak diákok, akiknek az online oktatás kihívást jelent és vannak, akiknek sokat segített. Így igazából nem tudom megítélni, hogy melyik a hatékonyabb. Van, akit a személyes jelenlét jobban motivál és van, akinek az otthoni környezet biztosít megnyugtatóbb és megfelelőbb tanulási környezetet. Mivel jelenleg a munkám mellett egyetemen is tanulok még, ezért elmondhatom, hogy engem a személyes jelenlét jobban motivál.*

Bene Roland, biológia: *A tantermi oktatást nagyszámú vendekkel hatékonyabbnak tartom, de csakis a személyes jelenlét miatt. A tanított tananyag mennyiségében és minőségében nincsen különbség. Azonban maga az egész tanulási és tanítási folyamat teljesen más, ha nincsen közvetlen személyes kontakt.*

Ujlaki János, matematika: *Az érettségi vizsga követelménye, hogy a diák tudja levezetni a feladatot papír alapon, így ezt az elsajátítást nem lehet digitálisan számon kérni.*

A leghatékonyabb oktatási forma számomra a „blended learning”, azaz a tantermi és a digitális oktatás ötvözése. A tantermi oktatás, a digitális elemek egyre hatékonyabb beemelése mellett, sokat javítana a tantárgyi eredményeken.

Az online oktatás milyen lehetőséget biztosít, milyen tekintetben segíti/gátolja számodra a tehetséges és/vagy felzárkóztatást igénylő tanulók megfelelő tanítását?

Weiger Judit, fizika: *Számomra az online oktatás nehezíti a gyengébb tanulók felzárkóztatását, hiszen sokszor nem is derül ki, hogy egyes tanuló csalt-e a dolgozat írása közben. Hiába van bekapcsolva a kamera nem látom, hogy még milyen plusz segédeszközt használt. Sajnos ez nagyban gátolja a hiányosságok pontos feltárását. A lemaradó diákoknak, ha igénylik, könnyebben tudok online külön plusz felzárkóztató órát tartani. Pluszként még azt vettem észre, hogy itt az online térben előbb mernek kérdezni, ha valamit nem értenek. Ez viszont mindenképpen egy pozitívum.*

Kiss Tamás, földrajz: *Online gyorsabban és változatosabb módon tudok egy témát megközelíteni. A tehetségesek számára talán előnyösebb, bár a személyes részvétellel vagy a személyes kapcsolattal való tehetséggondozást azért nem helyettesíti az online oktatás. A személyes jelenlétel jobban fel tudjuk mérni a tehetségesebb, és a felzárkóztatásra szoruló tanulókat is.*

Ujlaki János, matematika: *A tehetséges tanulókra az online oktatás nyilván lehet jó hatással. A korábban említett egységek digitális oktatási hiánya miatt természetesen lemaradást tud okozni nekik is. A felzárkóztatást igénylő tanulóknál szintén hátrányos a hatás. Nekik szükséges lenne a személyes kontakt, ahol a konkrét munkáját lehetne javítani, illetve tudna személyesen segítséget kérni. Sajnos a lemaradt tanulók kihasználják a család szinte minden formáját a digitális/online oktatás alatt, visszaélve a bizalommal, többnyire igyekeznek, de vissza is élnek a helyzettel.*

Mely online felületeket használod a tantárgyad oktatása során? Van kedvenc felületed? Melyik, miért?

Merényi Márta, kémia: *A leggyakrabban használt felületeim a Microsoft Teams (Onenote, Forms), PhetColorado, KhanAcademy, Okos doboz digitális tananyag, okostankönyv, Mozaik digitális oktatás (3D modellezés) Mobillabor (kísérlet bemutatása és van hozzá feladatlap is), ChemistryExperiments. Most az MKE összeállított egy felületet: Tansegéd.hu, amely tananyaghoz kapcsolódó kísérleteket, online tesztek, tanulói feladatlapokat, játékos feladatokat, videókat tartalmaz. ELTE Kémiai Intézete által készített (elérhető) előadásokat, kísérleteket, Learningapps., Wordwall, Kahoot oldalakat is gyakran használom. Szeretem az Okostankönyv, Okosdoboz digitális feladatait, mert gyorsan ellenőrizheti a diák a megoldást. A dolgozatokat Socrative felületen íratom.*

Weiger Judit, fizika: *Teams, OneNote, <https://phet.colorado.edu/>, <https://www.vascak.cz/>, <https://www.youtube.com/>. Az előző 3 linken nagyon jó fizikai kísérleteket és szimulációkat lehet találni. A MS Teams és OneNote felületen a tananyagokat tárolom, és azokon keresztül tartom az órákat.*

Bene Roland, biológia: *A különböző online felületeket főleg a számonkérések és a szemléltetések során használom. Mivel az iskolai kommunikáció a Teams felületén zajlik (itt tartjuk a tanórákat is), ezért természetesen ezt használom leginkább. Ezekon kívül a Youtube, a Socrative és Kahoot oldalakat használom gyakran. A Socrative esetén hatalmas előny, hogy a diákok a kérdéseket véletlenszerű sorrendben kapják, ami segít minimálisra csökkenteni a család lehetőségét. De ahogy azt korábban említettem, én a tanteremben is használom ezeket a felületeket ugyanerre a célra.*

Ujlaki János, matematika: *A következő online felületeket használom gyakran: OneNote, GeoGebra, Forms, Whiteboard.fi, Kahoot, Nearpod, Nkp okostankönyv, stb. Szinte mindegyik a kedvencem a sajátossága miatt. Mindegyik színesebbé, érthetőbbé teszi az órákat, illetve a játékoság szórakoztatóvá teszi a tantárgyat.*

Ha visszaküldhetnél egy levelet magadnak a múltba, mit üzennél a 2019-2020-2021. évekre/tan évekre vonatkozóan?

Weiger Judit, fizika: *Ne idegeskedj annyit, nem éri meg!*

Kiss Tamás, földrajz: *Csak addig taníts, amíg te magad érdekesnek tartod azt amit mondasz, mert ezáltal azok is érdekesnek tartják akiknek mondd.*

Bene Roland, biológia: *Sokkal tudatosabban és előre tervezve kellene feladatokat gyártani és mindent digitalizálni. A mai világban nem sok haszna van a polcon lévő, fénymásolásra váró feladatsorok tömegeinek. Ha előre terveztem volna, ezek már mind a gépemem lennének!*

Ujlaki János, matematika: *Készülj fel minden lehetőségre, nem tudod, hogy másnap mi történik veled!*

Köszönöm szépen, hogy megválaszoltátok a kérdéseimet.

Összességében elmondható, hogy az Európa 2000 Gimnáziumban tanító kollégáim a tantermi (jelenléti) és online oktatás során is számos digitális felületet és alkalmazást használnak. Modern, változatos módon igye-

keznek a tananyagot megtanítani, a tanulók érdeklődését fenntartani.

A tehetséggondozás, felzárkóztatás az online térben több kihívással jár, mivel nehezebb felmérni, illetve megítélni a diákok teljesítményét. A jelenléti oktatás alatt jobban szemmel lehet tartani a csoportokat, és könnyebb felmérni az igényeket. Az online oktatás ideje alatt több idő jut a pihenésre, mivel nem kell utazni. A tantermi oktatás ideje alatt egyszerűbb figyelemre ösztönözni a tanulókat, az elkalandozókat gyorsabban vissza lehet fogni. A digitális felületeken rövid idő alatt számos nézőpontból lehet ugyanazt bemutatni. A tanteremben könnyebb felmérni, hogy mennyire volt érthető adott magyarázat.

Számos előny és hátrány felsorolható mind a két esetben. Arra a kérdésre, hogy az online oktatás mennyire hatékony, csak hónapokkal (esetleg évekkel) később kapjuk meg a választ. Azonban az már most is érzékelhető, hogy a diákok és tanárok többsége motiváltabb a jelenléti oktatás során. Gimnazista tanulóink már alig várják, hogy ismét birtokba vehessék az épületeket.

Az online oktatás és a jelenlegi egészségügyi helyzet idejére mindenkinek kitartást kívánunk!

*A Szerző & Európa 2000 Gimnázium tanári kara.
icha.maria@europa2000.hu*

Montessori elvek

„Mária Montessori (1870-1952) elméletének központi eleme az *érzékeny periódusok* fogalma, vagyis olyan genetikusan meghatározott fejlődési időszakok, amelyek során a gyermek különösen lelkes és képes bizonyos feladatok elsajátítására, hasonlóan a kritikus periódusokhoz. Ezen időszak alatt a gyermek magas szintű érdeklődéssel dolgozik, hogy fejlessze képességeit. Ha azonban a gyermeket meggátolják abban, hogy élvezze ezeket az élményeket abban az időszakban, amikor a természet azt megtervezte számára, az a természetes érzékenység, amely ezekhez az élményekhez vonzza a gyermeket, eltűnik, zavaró hatásokat eredményezve a fejlődésére...” (Crain, W.C. 1980. utalása) A Montessori nevelés egyéb központi fogalmai közé tartozik az *előkészített tanulási környezet* és a *választás szabadsága*. A megfelelő környezet olyan anyagokat és eszközöket fog tartalmazni, amelyek megfelelnek a gyermekek fejlődési szükségleteinek; a szülő és a tanár szerepét elősegítőként lehetne jellemezni. Ahhoz, hogy ezt a szerepet sikeresen lássák el, a szülőknek tisztában kell lenniük a gyermek konkrét fejlődési szükségleteivel, nem csupán a gyermekkor korai szakaszában, hanem a gyermek egész fejlődési periódusán keresztül. Ennek megfelelően *flyamos, figyelmes megfigyelés* szükséges, hogy a gyermek megkapja a szükséges élményeket. A gyermek megfigye-

lése lehetővé teszi a szülő és a tanár számára, hogy az adott gyermek fejlődéséhez a megfelelő segédanyagokat válasszák ki; a választás szabadsága a tanár által diktált tanulás ellenkezője. A Montessori általános iskola a kevert korcsoportjaival (általában egynél több korcsoport található meg egy osztályon belül) lehetőséget teremt az önálló és a kooperatív tanulásra is. A képesség szerinti csoportosítás normális képzési gyakorlatnak számít a Montessori iskolában. Mária Montessori szerint a gyermekek kor alapján történő évfolyamba sorolása nem jó gyakorlat. Egy iskolának lehetőséget kell teremtenie az egyén számára, hogy saját üteme és tanulási szintje alapján fejlődhessen; ez az alapelv minden tehetséggondozás gerincét alkotja.”

Forrás: Balogh László: Iskolai tehetséggondozás, Debrecen, 2004.

A szerző a pszichológia tudomány kandidátusa, a Debreceni Egyetem pedagógiai-pszichológiai tanszékének egykori vezetője, jelenleg a Magyar Tehetséggondozó Társaság és a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének elnöke. Számos tehetséggel kapcsolatos kiadvány szerzője, konferenciák előadója.

LIONS CLUBOK SZEKCIÓJÁNAK ROVATA

Virtuális Lions Bál Nyíregyházán, 2020. november 20-án

(a tehetségek támogatásának egy különleges lehetősége a járványügyi veszélyhelyzet közepette)

Demarcsek György

A Lions Clubok Nemzetközi Szövetségét, a Lions Clubs Internationalt, Melvin Jones alapította 1917-ben az Egyesült Államokban. A jószolgálat nemes eszméjének teljesítése eredményezte, hogy a Lions mozgalom ma 206 országban van jelen, 46 000 klubban mintegy 1,5 millió tagja van, és a világ legnagyobb klub alapon szerveződő jószolgálati szervezete. A Lions egyben az egyik leghatékonyabban működő jótékonyági szervezet, hiszen célunk, hogy maradéktalanul teljesítsük küldetésünket.

A nemzetközi Lions mozgalom tevékenységének alapját a látás védelme, azaz a látáskárosodások megelőzése valamint a vakok és gyengénlátók segítése jelenti. A lionok ennek érdekében a Sight First (*A látás az első*) program keretében szemvizsgálatokat, szemszűréseket szerveznek, használt szemüvegeket és pénzadományokat gyűjtenek. A kiemelt programok között azonban nem csak a látás védelme, hanem a diabetes elleni harc, a környezetvédelem és az ifjúság nevelése is fontos szerepet kap.

A mozgalom alapelve: „Egyik klub sem tűzheti ki céljával tagjainak anyagi gyarapodását”.

A szövetség hivatalos jelszava: „Szolgálunk” (Weserve).

Jelmondata: „Szabadság, Intelligencia, Nemzetünk Biztonsága”

(Liberty, Intelligence, Our Nation's Safety = LIONS)

Magyarországon jelenleg 50 klubban összesen közel 900 tagja van a hazai Lions mozgalomnak, melyet a Lions Clubok Magyarországi Szövetsége fog össze, az idei 2020/21 évi kormányzó, Keys Mária vezetésével. A nemzetközi célok megvalósítása érdekében dolgoztuk ki egészségügyi programunkat, melyben szerepet kap a szemszűrő busz működtetése. Emellett többek között az ifjúsági csereprogram, *a tehetségek felkarolása, támogatása, a Kárpátaljai segélyprogram* is kiemelt figyelmet kap a Szövetség Vezetésétől.

Az Első Nyíregyházi Lions Club jogerősen 2001 szeptemberében az országban az elsők között alakult meg. Jelenleg 28 taggal működik, a 2020/21. évi elnök Cidor Mihály. Mint minden klub, amely hazánkban a rászorultak támogatását tűzte ki célul, mi is lehetőségeinkhez mérten **kiemelt figyelmet fordítunk szűkebb környezetünk, Nyíregyháza Megyei Jogú Város lakossága, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg megye lakossága**

egészségi állapotának megőrzésére, javítására. Ezen kívül azonban több más programot is megvalósítottunk vagy több más program megvalósításán is dolgozunk.

A teljesség igénye nélkül ezek a következők:

- **Minden évben, Nyíregyháza MJV PH támogatásával, illetve a Jósa András Kórházzal közösen egészségnapot szervezünk Nyíregyházán, illetve a környező településeken több alkalommal már egészségügyi szűrést szerveztünk**
- **A „Mindannyian mások vagyunk” program keretében hátrányos helyzetű tehetségek felkutatásában, támogatásában veszünk részt**
- A Nyíregyházi Egyetemmel, illetve a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolával közösen az egészséges életmódot támogató tevékenység elősegítését, valamint tehetségsegítést célul tűző programot hajtunk végre
- **Támogatjuk a Tóth András Szeretetotthont, mint idősek otthonát**
- **Kiemelten támogatjuk a Jósa András Kórház szemészeti- és gyermekosztályát**
- **Ringató csoportunk a kórház újszülöttjeinek ellátásában segít**
- Ifjúsági csoportunk – a LEO-k – a fiatalok egészséges nevelésében segítenek
- Hátrányos helyzetű gyermekeket, családokat támogatunk, pl. a Bárcei Gusztáv Iskola, a Ridens Iskola, az Anyák átmeneti otthona, a Gyermekegészségügyi Szolgálat keretében
- **Részt veszünk a Kárpátaljai Segélyprogramban**
- Részt veszünk a nemzetközi Ifjúsági Csereprogramban (YEC)

Mindezen célokat adományok gyűjtésével, illetve tagjaink önzetlen munkájával tudjuk megvalósítani. Adománygyűjtésünk egyik legfontosabb eseménye volt a minden évben megtartott **Lions Bál**, amely nemcsak a város, hanem a megye egyik kiemelt eseményévé nőtte ki magát az évek során. Sajnos a jelenlegi járványhelyzetben a hagyományos bál szervezését le kellett állítanunk. A rászorultak támogatásához azonban továbbra is szükség van adományok gyűjtésére, ezért döntöttünk egy újfajta bál, a **Virtuális Lions Bál** megszervezése mellett.

Ebben a LIONS évben, látva a járvány okozta nehézségeket, figyelmünk egyrészt az idősoththonokban élő, szeretteikkel a kapcsolatot a kommunikációs ne-

hézségek miatt elvesztő, ezáltal még nehezebb helyzetbe került embertársaink felé irányul, másrészt a környezetünkben illetve Kárpátalján, nehéz körülmények között élő, de valamely területen kiemelkedő tehetséggel bíró fiatalok felé! Az online bál bevételét elsősorban az Ő megsegítésükre kívántuk fordítani!

A virtuális bál megszervezése és lebonyolítása nem volt egyszerű feladat: a saját kétségeink legyőzése és a klubtagok támogató hozzáállásának megszerzése után egy szűk, szakmai stáb vette kezébe a formabontó, sosemvolt bál megszervezését és online lebonyolításának technikai előkészítését! A soros elnök élen járt a céges támogatók megszerzésében, sokan vállalták a 3.000,- Ft-os támogatójegyek személyes és „virtuális” értékesítésének nem kis feladatát, mások a báli műsor megszervezését, az előre felvett műsorok rögzítését, vágását, valamint az elmaradhatatlan tombolasorsolás élő, pergő és élményszerű lebonyolítását. Komoly és sok tanulást igénylő feladat volt a jó minőségű élő adás (Facebook live) közvetítésének megvalósítása, az ehhez szükséges eszközök és programok beszerzése, kezelésük elsajátítása, a bál feltételeinek helyszíni biztosítása az adott, veszélyhelyzeti körülmények között. A sok izgalom, felkészülés és „befektetés” végül meghozta az eredményét: az *Első Virtuális Lions Bál* bevételének segítségével mindkét fő célt meg tudtuk valósítani! Öt nyugdíjas otthon lakói kaptak laptopot a kapcsolattartás segítéséhez, az Ófehértói Öregek Otthona ózongenerátort kapott a közösségi helyiség levegőjének napi fertőtlenítéséhez és számos, tehetséges fiatal támogatása is megvalósult:

- **Severa Ágnes** (vak énekes) szerepelt a műsorban, s a laptopjához szükséges különleges programhoz kapott támogatást
- **Balázs Sándor „Herceg”** szerepelt a műsorban és laptopot kapott
- **Terne Cserhaja Zenekar** (hátrányos helyzetű Hodászi és Paszabi cigány fiatalok) szerepeltek a műsorban, bemutatkozási lehetőséget és honoráriumot is kaptak

- **Kozma Dávid** kárpátaljai, hátrányos helyzetű, kiemelkedő tanulási képességekkel rendelkező, a biológia és a fizika területén rendkívül eredményes tanuló tanulmányai folytatásához kapott támogatást

A nehéz körülmények között élő, megváltozott munkaképességű, valamilyen testi vagy értelmi fogyatékkal élő fiatalok között sok olyan található, akik a különböző művészeti ágakban vagy más területeken kiemelkedően tehetségesnek bizonyulnak. Az ő felkutatásuk, s esetükben a tehetségazonosítás, a tehetséggondozás és tehetségfejlesztés még nehezebb, összetettebb, aprólékos odafigyelést és szisztematikus, elkötelezett, rendszeres munkát igénylő feladat, amelyre nem mindenki alkalmas!

Környezetünkben és az Első Nyíregyházi Lions Klub tagjai között is vannak olyanok, akik ezt a nehéz, de szép és fontos szolgálatot, időt, energiát, anyagiakat nem kímélve, tiszta szívvel végzik! Klubunk és a Vásárhelyi László, AMI rendszeresen biztosít pl. fellépési, bemutatkozási lehetőséget a *Terne Cserhaja Zenekarnak*,

akiknek zenei pályáját, otthonról hozott zenei tehetségük pallérozását, kibontakoztatását Demarcsek Zsuzsa klubtagunk segíti, fejleszti!

A cigány és a magyar népzene kapcsolódásának olyan lehetőségeit tárják így fel közösen, amely különleges, egyedi produkciók létrehozását segíti, s nagyban hozzájárul a fiatal zenészek zenei ízlésének, hangzásvilágának fejlődéséhez.

A tehetséggondozás keretében a zenekar egy ideje a drámatagozatos diákok együttműködő partnere is, s ebből a közös munkából is nagyszerű alkotások születnek! Hála és köszönet a mentoroknak, a zenekarnak és a diákoknak hiánypótló, nemes tevékenységükért!

A TEHETSÉG A MAGYAR TÁRSADALOMBAN

A MATEHETSZ megbízásából 2020-ban végzett országos reprezentatív közvélemény-kutatás összegzése

TEHETSÉGEK MAGYARORSZÁGA

Továbbra is megtérülő befektetés a tehetségek támogatása: a válaszadók 70,2%-a véli úgy, hogy a tehetséges emberek növelik Magyarország hírnevét, 61,3%-uk szerint pedig ők az ország sikerének a motorjai – derül ki abból a friss felméréséből, amely országos reprezentatív mintán vizsgálta, hogyan gondolkodunk mi, magyarok a tehetségről. A tehetséges gyermek fejlődésének előmozdítása kérdésében megszűnt a felnőttek és a fiatalok között 2015-ben mért jelentős véleménykülönbség. Számottevően, 85,8%-ra növekedett ugyanis azoknak a felnőtteknek az aránya, akik úgy gondolják, hogy a szülőknek kulcsszerepük van a gyermek tehetségének a kibontakoztatásában. Ezzel pedig immár hasonlóképpen vélekednek, mint a 16–19 éves korosztály, amelynek 88,1%-a számít elsőként a szüleire mindebben. Mindeközben az elmúlt öt évben nőtt a Nemzeti Tehetség Program, a MATEHETSZ és a Tehetségpontok ismertsége.

A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége (MATEHETSZ) megbízásából, az EFOP-3.2.1 Tehetségek Magyarországa kiemelt projekt keretében elvégzett országos reprezentatív közvélemény-kutatásban 1000 fő 18–59 éves felnőtt és 160 fő 16–19 éves fiatal vett részt, akik véleményét online megkérdezéssel ismertük meg. A minta kor, nem, a lakóhely településtípusa, a lakóhely régiója és az iskolai végzettség foka mentén is reprezentálja a magyar lakosságot.

A kutatás során kétharmad arányban a MATEHETSZ megbízásából 2015-ben már lekérdezett kérdőíveket kérdeztünk le újból a hivatkozott mintákon abból a célból, hogy lássuk a vizsgált témakörök mentén az elmozdulásokat, továbbá új kérdésekkel is bővítettük a kérdéssort.

A kutatás során arra kerestük a választ, hogy mit gondolnak a magyar emberek a tehetségről, a tehetség hasznosulásáról, a tehetség felismerésének módjairól, valamint a tehetséggondozási lehetőségekről.

MIT GONDOLUNK A TEHETSÉGRŐL?

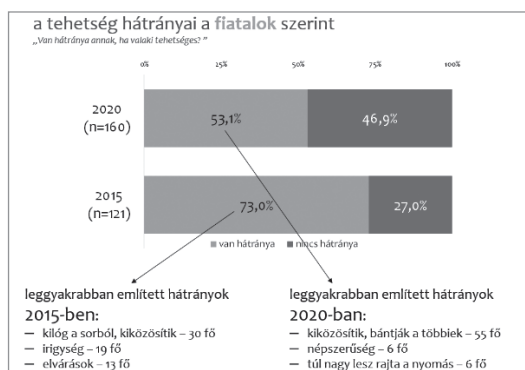
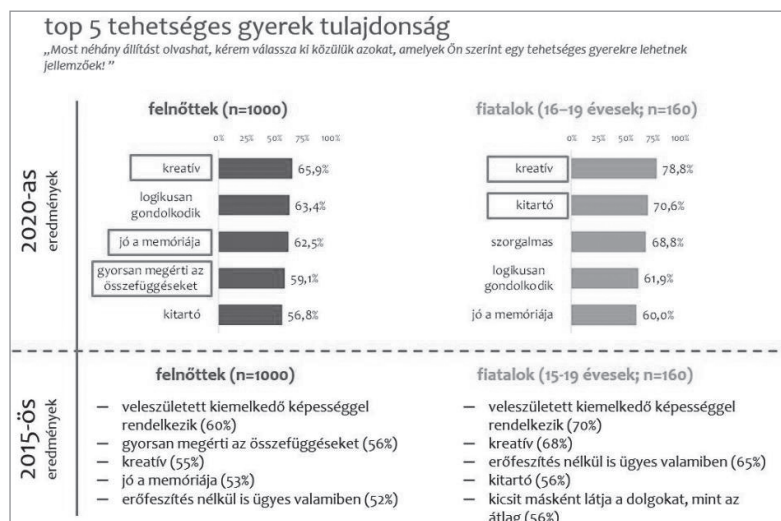
A válaszadók úgy gondolják, hogy igen magas a tehetségek aránya a magyar társadalomban: a felnőttek szerint a magyar emberek 38,5%-a tehetséges. A fiatalok még magasabbra teszik a magyar tehetségek arányát – 53,7%-ra, tehát sokkal inkább úgy vélekednek, hogy a magyar emberek tehetségesek.

A felmérés eredményei arról tanúskodnak, hogy a tehetségesnek tartott gyermekek aránya még ennél is magasabb. A gyermekkel rendelkező megkérdezettek 49,9%-a mondta, hogy van tehetséges gyermeke, a fiatalok 63,8%-a pedig azt, hogy ő maga tehetséges.

Míg 2015-ben elsősorban veleszületett kiemelkedő képességként értelmezték a tehetséget a válaszadók, addig 2020-ra a kreativitás lett számukra a tehetség legfontosabb eleme. Emellett a felnőttek szerint a logikus gondolkodás, a jó memória, az összefüggések gyors megértése és a kitartás a tehetség leglényegesebb jellemzői. A fiatalok is szinte ugyanezeket a készségeket, tulajdonságokat társítják a tehetséghez, lényeges különbség azonban, hogy a kreativitás után a felnőttekhez képest előrébb sorolják a kitartást, amelyet a szorongalom fogalma követ.

A kreativitás, a jó memória, az összefüggések gyors megértése, továbbá a kitartás 2015-ben és 2020-ban is a top 5 említések között szerepelt.

A közvélemény-kutatás eredményei tehát azt mutatják, hogy a tehetség fogalmának az értelmezése a saját felelősség fontosságának az irányába mozdult el az elmúlt öt évben: az adottságok és képességek mellett meg is kell küzdeni – kitartással, szorgalommal – a tehetségért.

A TEHETSÉGEK HAZAI LEHETŐSÉGEINEK MEGÍTÉLÉSE

A fiatalok optimistábbak lettek az elmúlt öt évben: jelentős, 19,9%-os növekedéssel a 16–19 évesek majdnem fele immár úgy gondolja, hogy **nincs hátránya annak, ha valaki tehetséges** (2015: 27%; 2020: 46,9%).

A tehetség támogatását továbbra is fontosnak tartják a felnőtt válaszadók, és bár csekély mértékben növekedett az arányuk, még mindig mindössze csupán 19,4%-uk gondolja úgy, hogy a tehetséget nem kell támogatni, az magától is kitör. **71,6 százalékuk egyetért azzal, hogy a tehetségek felismerése és segítése közös társadalmi feladat**, a hátrányos helyzetben lévő tehetségek támogatását 67,7%-uk tekinti az állam feladatának, 67,3%-uk pedig úgy gondolja, hogy ők kiemelt támogatást igényelnek.

A tehetségek támogatása a válaszadók szerint továbbra is megtérülő be-

fejtetés – 70,2%-uk véli úgy, hogy az ország hírnevét növelik a tehetséges emberek, 61,3%-uk szerint pedig ők az ország sikerének a motorjai. Eközben a válaszadók 52%-a ért egyet azzal, hogy a tehetséges emberek gazdasági hasznot hajtanak. A túlnyomó többség (78,6%) még mindig úgy látja, hogy a tehetséges ember is megdolgozik a sikerért, de továbbra is kevés válaszadó, csupán 23,9% gondolja úgy, hogy a tehetségeket anyagilag is jól elismerik.

A felnőtt minta 40,3%-át adják a tehetségtámogatók, akik a teljes minta átlagához képest magasabb arányban férfiak, 50 év felettek, legalább középfokú végzettségűek, gyermekkel rendelkezők, valamint magasabb arányban tartják tehetségesnek saját gyermeküket.

A fiatalok körében a magyarországi környezet megítélésében is optimistább hozzáállás figyelhető meg a 2015-ös évhez képest: 2020-ban már csak 35,6%-uk ért egyet azzal, hogy a magyar környezet visszahúzza a tehetséget (2015: 45%).

A felnőttek is optimistábbak lettek e tekintetben: a tehetség kibontakozásának a legfőbb gátját ugyan még mindig az anyagi lehetőségek szűköségében látják, de már jóval kisebb mértékű ez a vélekedés, vagyis, hogy a magyarországi tehetségek jelentős része ezen okok miatt kallódik el (2015: 90%; 2020: 77%). A válaszadók több mint fele (57%) pedig úgy gondolja, mindebben az játszik szerepet, hogy a tehetség rejtve marad. A fiatal megkérdezettek ezen a területen szintén az anyagi hiányát említik első helyen (72,5%), ám náluk az önbizalomhiány is jelentős tényezőnek bizonyul (65,6%).

A SZÜLŐK ÉS A TANÁROK SZEREPE

Bár csökkent az arányuk, a legtöbb válaszadó továbbra is úgy gondolja, hogy a tehetség bármely életkorban felismerhető (2015: 41%, 2020: 35,7%). Ezt igen csekély különbséggel – és az öt évvel ezelőtti eredményekhez viszonyítva 5,4%-os növekedéssel – azok csoportja követi, akik ebből a szempontból a már egészen kicsi, óvodás (35,4%), illetve – 4,8%-os növekedéssel – a kisiskolás (29,8%) kort vélik kiemelt jelentőségűnek. A tehetség felismerése időpontjának megítélése tehát a nagyon kicsi vagy kisiskolás kor irányába tolódott.

A tehetség felismerésében a felnőttek és a fiatalok szerint egyaránt meghatározó a szülők szerepe. Csökkenő mértékben, de továbbra is megfigyelhető ugyanakkor az a – 2015-ös felmérés során kimutatott – szemlélet, miszerint a szülők generációja nagyobb arányban várja szakembertől, vagyis az óvónőktől és a tanároktól a tehetség felismerését.

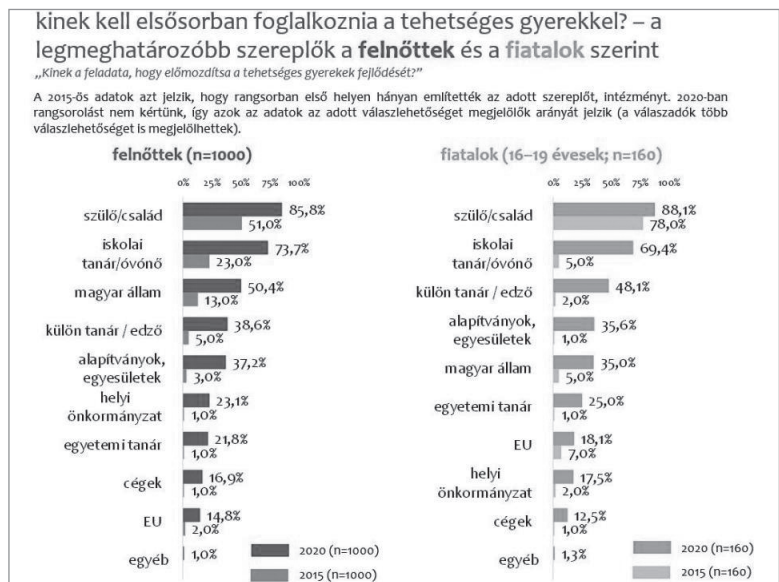
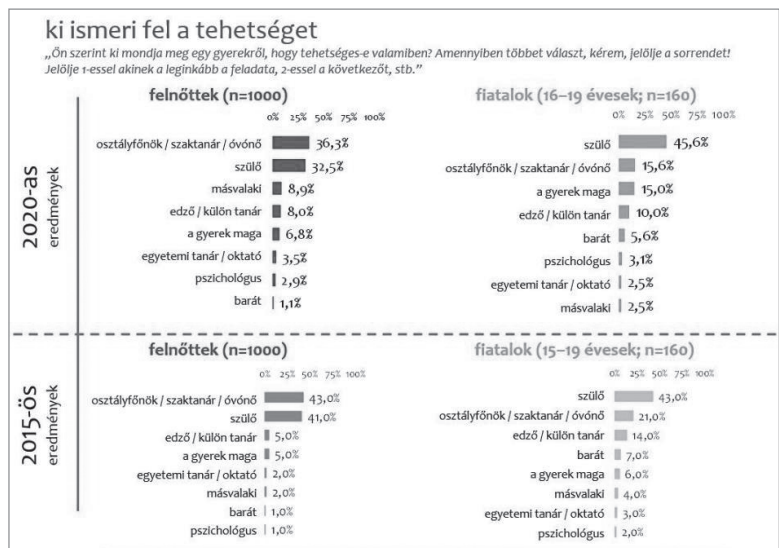
Öt évvel ezelőtt a felnőttek 43%-a gondolta úgy, hogy mindez a pedagógusok, illetve az óvónők, 41%-a pedig, hogy a szülő feladata – 2020-ban 36,3%-uk tette le a voksát az előbbi, 32,5%-uk az utóbbi mellett. A 16–19 éves fiatalok véleménye viszont továbbra is éppen ezzel ellentétes, tehetségük felismerését pedig még inkább a szülőktől várják. 2015-ben ugyanis 43%-uk vélekedett úgy, hogy a szülő, 21%-uk úgy, hogy a pedagógus feladata a tehetség felismerése, az idei közvélemény-kutatás során pedig 45,6%-uk jelölte meg e tekintetben a szülőket, 15,6%-uk pedig a szakembereket az első helyen.

A TEHETSÉG GONDOZÁSA

A tehetséges gyermek fejlődésében előmozdításában továbbra is elvitathatatlan a szülők kiemelt szerepe, azonban a tehetség felismerésének kérdésével ellentétben megszűnt a felnőttek és a fiatalok között öt évvel ezelőtti mért jelentős véleménykülönbség. Számottevően növekedett ugyanis azoknak a felnőtteknek az aránya, akik úgy gondolják, hogy a szülőknek kulcsszerepük van a gyermek tehetségének a kibontakoztatásában (2015: 51%; 2020: 85,8%). És ezzel immár hasonlóképpen vélekednek, mint a fiatalok, akiknek – ugyancsak jelentős növekedéssel – 88,1%-a a szüleire számít elsőként fejlődése előmozdításában (2015: 78%).

A korábbi eredményhez képest ugyanakkor nagymértékben, 73,7%-ra nőtt azoknak a felnőtteknek az aránya (2015: 23%), akik a tehetséggondozást az óvónők vagy az iskolai tanárok, 50,4%-ra pedig azoké, akik a magyar állam feladatának tekintik (2015: 13%). A fiatalok véleménye ezzel megegyező irányú és részben magasabb léptékű elmozdulást mutat: a 2015-ben mért 5%-kal szemben 69,4%-uk szerint e szakemberek dolga mindez, és 35%-uk támaszkodna mindebben az államra (2015: 5%). Lényeges különbség azonban a két minta között, hogy a 16–19 évesek körében 48,1%-kal a külön tanárok vagy edzők léptek e tekintetben a harmadik helyre, az öt évvel ezelőtti adatokhoz viszonyítva szintén nagymértékű növekedéssel (2015: 2%).

A vizsgált időszakban annak a megítélése is megváltozott, hogyan kell foglalkozni a tehetséges gyermekekkel. A felnőttek, valamint azon szülők részéről, akiknek saját maguk által tehetségesnek tartott gyermekük van, továbbá a fiatalok számára is

egyaránt a versenyeken való részvétel vagy indulás iránt mutatkozik immár a legnagyobb igény. A növekedés mértéke e tekintetben is igen jelentős: a 2015-ben mért adatokhoz képest a felnőttek és az említett szülők 62, illetve 62,2%-a, míg a fiatal korosztály 68,8%-a vélekedik így (2015: 12-12%; 23%). Ami a további sorrendet illeti: a felnőttek 54,5%-a szerint a tehetséges gyermekeknek iskolán kívüli egyéni különórákra, képzésekre, 50,1%-uk szerint pedig iskolai keretek között működő, egyénre szabott tantervekre, külön feladatokra lenne szükségük. Ezzel szemben ugyanakkor a saját maguk által tehetségesnek tartott gyermekkel rendelkező szülők 50,2%-a teszi le a voksot az előbbi mellett – 54,2%-uk viszont inkább az iskolai egyénre szabott tantervek, külön feladatok javára. A fiatalok második legfontosabbként – a felnőttekhez hasonlóan – az iskolán kívüli egyéni különórákat, képzéseket (56,9%), majd pedig a táborokban való részvételt jelölték meg (52,5%).

A válaszadók továbbra is örömmel veszik a tehetség felismerésének és gondozásának valamennyi tevékenységi formáját – a tehetség felmérési, az informálódási és a pályázati lehetőségektől a szakkörök, tanfolyamok finanszírozásán, valamint a szaktanácsadáson keresztül a táborok vagy a szereplési lehetőségek megteremtéséig.

A TEHETSÉGFEJLESZTÉS HAZAI ALTERNATÍVÁI – A NEMZETI TEHETSÉG PROGRAM ÉS A MATEHETSZ

Növekedett a saját gyermeküket tehetségesnek tartó válaszadók körében 2015 óta azoknak az aránya, akik az iskolában találtak lehetőséget a gyermek jó képességeinek a fejlesztéséhez (2015: 35%; 2020: 42,2%). Emellett továbbra is a sportegyesületeket, valamint a zene-, illetve a művészeti iskolákat említik más tehetséggondozó formák előtt, azonban a szülők 22,1%-a – bár ez a szám csökkent (2015: 28%) – nem is keresett ilyen lehetőséget gyermeke számára.

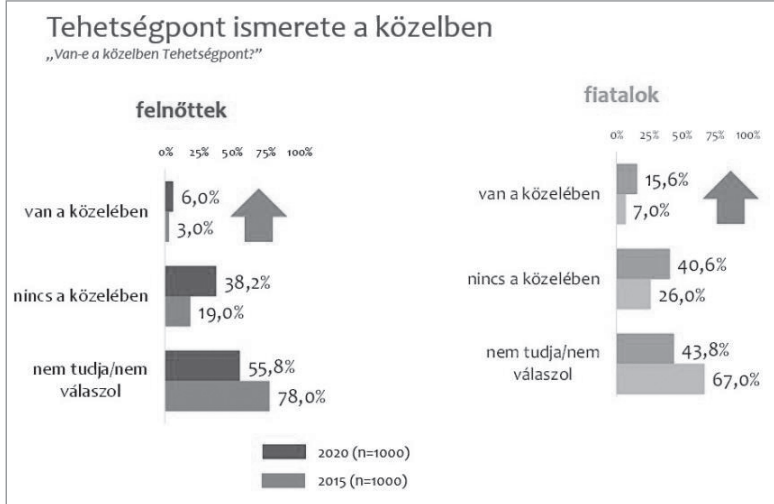
Pozitív változás történt a Nemzeti Tehetség Program, a MATEHETSZ és a Tehetségpontok ismertségében is. A Nemzeti Tehetség Programot a felnőttek 19,3%-a, a tehetséges gyermekkel rendelkező szülők immár 22,7%-a ismeri. A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségéről a felnőttek immár 8,7, a saját gyermeküket tehetségesnek tartó válaszadók 10%-a hallott már (2015: 6-6%), és szintén növekedett azoknak a felnőtteknek és fiataloknak a száma, akik úgy nyilatkoztak, hogy van a közelükben Tehetségpont (2015: 3%; 7%; 2020: 6%; 15,6%).

Mindemellett a megkérdezettek magas arányban (44,4%) ajánlanák fel a jövőben adójuk 1%-át a Nemzeti Tehetség Program számára.

A tehetséggondozási lehetőségek ismertségének növekedéséhez minden bizonnyal a MATEHETSZ által lebonyolított Tehetségek Magyarországá program is hozzájárult.

Az elmúlt években a Nemzeti Tehetség Program keretében, a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének munkájával közösen megvalósított programok pozitív hatásaiként érzékelhető ugyanis, hogy a felnőttek 71,6 százaléka egyetért azzal, hogy a tehetségek felismerése és segítése közös társadalmi feladat, 70,2%-a véli úgy, hogy a tehetséges emberek Magyarország hírnevét növelik, míg 61,3%-a szerint ők az ország sikerének a motorjai. Miként az is, hogy eközben a válaszadók 52%-a osztja azt a vélekedést, hogy a tehetséges emberek gazdasági hasznot hajtanak. Mindezek eredményei érvényesülnek abban is, hogy 2015 óta a saját felelősség fontosságának az irányába mozdult el a tehetség fogalmának az értelmezése, továbbá, hogy a saját gyermeküket tehetségesnek tartó válaszadók körében 42,2%-ra növekedett azoknak az aránya, akik az iskolában találtak lehetőséget a gyermek jó képességeinek a fejlesztéséhez. És szintén mindezek gyümölcseként értékelhető, hogy a fiatalok optimistábbak lettek az elmúlt öt évben, hiszen például immár 46,9%-uk gondolja úgy, hogy nincs hátránya annak, ha valaki tehetséges, valamint 2020-ban már csak 35,6%-uk ért egyet azzal, hogy a magyar környezet visszahúzza a tehetséget.

(A kutatást a ProduCom Produkciós és Kommunikációs Kft. végezte a MATEHETSZ megbízásából, a Tehetségek Magyarországá program keretében. További részletek, az egyes célcsoportok elemzései a www.tehetség.hu oldalon találhatóak.)

Öt éves a Bursza Tehetségsegítő Tanács – (TT 811 000 121)

Vasváry Zoltánné

A BURSZA szó a nyíregyházi és környékbeli fiatalok hétvégi elfoglaltságának, közös szórakozásának, társas összejöveteleinek helyi, hagyományos elnevezése volt. A tradíció szerint a ráérő fiatalok összejöttek egy-egy családnál, a bokortanyák valamelyikén, s ott töltötték az időt közös tanulással, játékkal, tánccal, énekléssel, különböző életkorú csoportú fiatalok egy helyen, de akár elkülönült csoportokban.

Öt évvel ezelőtt 2015 decemberében hozták létre a Míg – megnövök Alapítvány Akkreditált Kiváló Tehetségpont munkáját segítő szervezetek és magánszemélyek a regionális tehetségsegítő tanácsot Nyíregyháza Sóstógyógyfürdő Szódaház utca 4-6.alatti székhellyel.

A tanács az alapítók szándékának megfelelően szakterületekre fókuszál és azokra épülő szaktanácsadói munkákban dolgozik:

- Közlekedésre nevelést segítő programok kidolgozása és megvalósítása.
- Tehetséggondozó és tanulmányi versenyek szervezése.
- A programok megvalósításához szükséges anyagi feltételek megteremtése.
- A tehetséggondozó munka segítése HH és HHH gyerekek esetében.
- Gazdagító programok kidolgozása és megvalósítása.
- Szakterületenkénti tanulmányi versenyek szervezése.

Tanácsunk legfontosabb célkitűzései közül folyamatosan valósultak meg a tanulmányi tehetséggondozó versenyek és nyári táborok tehetségígéretes fiatalok részére. Segítséget nyújtottunk és nyújtunk a kisiskolások képességének, tehetségének kibontakoztatásához, illetve bár-

milyen oknál fogva hátrányos helyzetben lévő gyermekek, felzárkóztatásához és hátrányaik csökkentéséhez. Támogatjuk a tehetséges fiatalok közösségeit, igyekszünk növelni a régióban a tehetségsegítők számát. Kezdeményezzük és segítjük az egyéni és csoportos tehetséggondozó fejlesztési programok kidolgozását, szervezését, a hatékony tehetségsegítő programok generálását.

Többfordulós tehetséggondozó tanulmányi versenyeken (hazai és határon túli) évente több ezer gyerek vesz részt. Versenyünk egyes fordulói és a „bennlakásos országos döntőn” (három napos) a Kis Vakond TANODA – mint a TST alapító tagja - Nyíregyházi Sóstói táborában olyan programot kínálunk, amely a tanulási feladatok teljesítéséhez szükséges alapvető képességek közül fejleszti: a logikus gondolkodást, a kreativitást, az emlékezetet, a figyelemkoncentrációt, a nonverbális kommunikációt, a finommozgást és a térbeli tájékozódást.

A nyári egy hetes napközis tehetséggondozó táborainkban olyan programot biztosítunk (a Nyíregyházi Egyetem tanár szakos hallgatóinak bevonásával) gyermekek számára, amely magában rejt a legjobb játékok kelleit: titkot, kihívást és alkotó örömet. A tábor 2019-ben elnyerte az év Gyermektábora elismerést.

Az érzelmi intelligencia

„fogalma egy Daniel Goleman (1946) nevű amerikai pszichológus, érzelmi és társas intelligencia kutató működése nyomán vált népszerűvé. Több könyvet is írt; a legismertebből idézzük: az érzelmi intelligencia képesség a saját és mások érzelmeinek felismerésére és hatékony kezelésére. Gardner elméletének közlése, de főleg Goleman könyvének 1995-ös megjelenése után számos kutatás indult az érzelmi intelligenciával kapcsolatban, de a fogalom tudományos érvényességével kapcsolatban még mindig akadnak megalapozott kifogások. A legfőbb az, hogy a fogalma jelentős átfedésben van a személyiség fogalmával és, hogy nem foglalkozik a kultúrák közötti jelentős eltérésekkel sem. Ami egy adott kultúrában üdvös empátia, a másikban esetleg megengedhetetlen tolatkodásnak számít. Vegyük példának a személyes teret.”

Forrás: Joan Freeman: A tehetség ajándéka, Animula Kiadó, 2010.
A szerző brit tehetségkutató pszichológia professzor, az ECHA alapító elnöke.

A KIS VAKOND – Az év gyermektábora

A tehetséggondozó és a nyári napközis táborokban a határon túli gyerekek is szívesen vesznek részt ahol sokszor egy életre szóló barátságok köttetnek. Programjaink az életkori sajátosságoknak megfelelően sokszínűen kapcsolódnak az iskolai tevékenységekhez.

Csángó földi (Bákói) gyerekek táborozása

A tehetséggondozó tanulmányi versenyekben résztvevő iskolák versenyfelkészítő pedagógusai részre az országos döntő ideje alatt térítésmentes tehetségtémájú továbbképzéseket szoktunk biztosítani.

Konkrét programokban eredményes együttműködést valósítunk meg a régió tehetség pontjaival, Tehetségsegítő Tanácsaival, köznevelési és közművelődési intézményeivel, a tankerületekkel, felsőoktatási intézményekkel. Szakmai segítséget kapunk a közlekedésre nevelés terén a Szabolcs – Szatmár – Bereg Megyei Rendőr-főkapitányságtól, a versenyek meghirdetésében a MATEHETSZ –től. Segíti munkánkat a helyi média, az alapító tag gazdasági társaságok és önkormányzatok.

Az egyházi fenntartású intézmények egyre nagyobb számban vesznek részt meghirdetett tanulmányi versenyekben és szerződésben foglaltaknak megfelelően mű-

ködünk együtt a tankerületekkel a területi fordulók lebonyolításában, helyszíneinek biztosításában.

Országosan egyedülálló „Bicaj – ricsaj” közlekedésbiztonsági csapatversenyt szervezünk a Szabolcs – Szatmár – Bereg Megyei Rendőr – főkapitánysággal.

A verseny fővédnöke díjátadás közben:

dr. Hudák Zsolt rendőr ezredes;

*a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei rendőrfőkapitány
rendészeti helyettese, a Megyei Baleset-
megelőzési Bizottság elnöke*

A Felsőoktatási intézmények (kiemelten a Nyíregyházi Egyetem és a Miskolci Egyetem) szakemberei segítséget nyújtanak szakmai anyagok kidolgozásában és megvalósításában, a versenyfeladatok összeállításában. A NYE tanár szakos hallgatói mentori feladatokat látnak el nyári napközis táborainkban. Vásárosnamény önkormányzatával és a Petőfi tagiskolával sikeres TANODA pályázatot valósítottunk meg ahol a HHH gyerekek kompetencia fejlesztése valósult meg és kidolgozásra kerültek a tanulói egyéni fejlesztési tervek, fejlesztő, felzárkóztató és tehetséggondozó programok (ezek ma az iskola rendelkezésére állnak) az iskola pedagógusai pedig szakmai továbbképzésen vettek részt. Nyíregyháza város önkormányzatával közösen valósítjuk meg az általános iskolai tanulók nyári napközis táborát.

A TST által támogatott csapatversenyek:

• VIII. Bicaj - ricsaj Közlekedési Kerékpáros Csapatverseny a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei rendőr-főkapitányság – mint a TST alapító tagja - védnökségével, a Megyei Baleset-megelőzési Bizottság szakmai és anyagi támogatásával megrendezésre kerülő verseny célja a 13 – 15 éves életkorú gyermekek közlekedésbiztonságának javítása az életkori sajátosságoknak megfelelő módszerrel, tartalommal és formával.

A verseny résztvevői ismerjék meg, és tartsák be a kerékpáros közlekedés szabályait, növekedjék a szabályköveté-

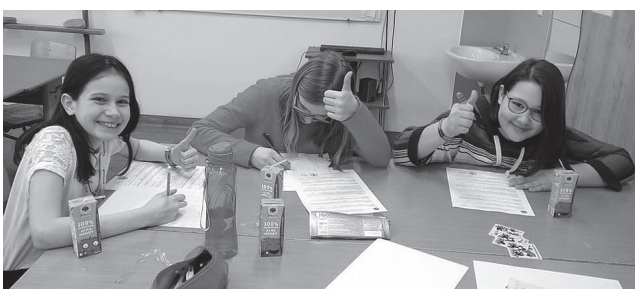
si hajlandóságuk, fejlődjön a közlekedési moráljuk, tudják kezelni az emberi kapcsolatokban a máságot, ismerjék el a kiszolgáltatottak jogait, tanúsítsanak toleranciát embertársaink iránt.

<https://www.nyiregyhaza.hu/post/bicaj-ricsajz-orszagos-kozlekedesi-csapatverseny-dontojet-iden-is-nyiregyhazan-rendeztek-2020-06-17>

• XVI. Matek Guru Kárpát-medencei Matematika Csapatverseny **célja** érdekes és/vagy játékos feladatokon keresztül a matematika megszerettetése. A diákok ismerjék meg a közös munka, az együttműködés élményét. Közösen,

egymást segítve egy összeszokott csapat tagjai együtt biztosabban megtalálják a megoldást, mint külön-külön. Mottó: „Ha neked is van egy almád meg nekem is van egy almám és cserélünk, akkor továbbra is egy-egy almánk lesz. Ám ha neked is van egy gondolatod meg nekem is van egy gondolatom és azokat cseréljük el, akkor már két gondolata lesz mindkettőnknek.” (George Bernard Shaw)

• XVI. „Rigó Énekeljen!” Környezetvédelmi Csapatversenyünk mottója: „**A nemzetek sorsa attól függ, hogyan étkeznek**” (Anthelme Brillat-Savarin francia mesterszakács) **Ennek szellemében** került meghirdetésre már 16. alkalommal az egész Kárpát medencére kiterjedő környezetvédelmi és egészségtudatos csapatversenyünk, hogy jobban megértsük milyen fontos dolog az egészséges táplálkozás a

sport és a szabad levegőn történő tartózkodás, kirándulás. **Közös munkánk során az alábbi témákat járjuk körül:** ételreceptek, tudatos vásárlás, megfelelő konyhatechnológiai módszerek, biztonságos ételkészítés, balesetvédelmi szabályok, terítés, tálalás, vendégvárás, rend a konyhában. Tudatos táplálkozási ismeretek elsajátításával hozzájárulunk olyan pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak kialakításához, fejlesztéséhez, amelyek egészségi állapotunkat egyensúlyban tartják, ill. javítják. Az életkori sajátosságoknak megfelelően az étkezési kultúra fejlesztése ételek modernizálásával, az évszakokhoz illetve a hagyományokhoz, szokásokhoz kötődő ételek ismeretével és elkészítésével.

• V. Jubileumi nyelvészkedők Kárpát-medencei csapatversenyt Dávid Sándor tanár úr gondolata alapján „Az anyanyelv birtoklása egyedülállóan nagy élmény, kivételes lehetőség, az élet ragyogó ajándéka, örökség, jog és kö-

telesség.” hirdettük meg **Dr. PhD Koi Balázs** „Bonis Bona-díjas” főiskolai tanár szakmai vezetésével.

A verseny célja: a nyelvhasználat iránt érzett felelősségtudat és az anyanyelv iránti szeretet erősítése, a magyar nyelv népszerűsítése. A versenyben fontos szerepet kap a csapat-

ban végzett munka élvezése, az elért eredmény nagyszerűségének átélése. A feladatok között olyanok szerepelnek, mint (grammatikai, helyesírási, nyelvhasználati, nyelvhelyességi, nyelvi játékok) amelyek a magyar nyelv tantárgy tananyagára, a nyelvhasználati szabályok ismeretére épülnek.

• III. „Olvasni nem ciki” Kárpát – medencei szövegértési szövegalkotási csapatverseny **Tóthné dr. Szűcs Éva**, főiskolai adjunktus, a Nyíregyházi Egyetem Óvó- és Taní-

tóképző Intézet oktatója szakmai vezetésével valósul meg, melynek célja kreatív feladatokon keresztül a szövegértési és szövegalkotási képesség fejlesztése, a művelődés iránti igény felkeltése. Igyekszünk lehetőséget biztosítani a 2-5. osztályos tanulóknak arra, hogy megmutassák: értik és nem félreértik a szöveget, tudnak olvasni, gondolkodni és szöveget alkotni egyszerre, egyben fokozni a diákok olvasási kedvét izgalmas és koruknak megfelelő olvasmányokkal.

2019-ben sikeres NTP pályázatot valósítottunk meg „Okosnak lenni jó” (NTP-TÁB-19-0107) címmel melynek célja volt: a gyerekek gondolkodásának, problémamegoldó képességének fejlesztése mellett a labdarúgás megszerettetése. A

matematika kompetencia fejlesztési program vezetője **Sarka Ferenc** matematika – fizika – pedagógia szakos tanár, a Magyar Tehetséggondozó Társaság alelnöke volt. A programot játszva, elméleti és gyakorlati feladatokon, feladványokon keresztül valósítottuk meg. Minden kérdést több oldalról közelítettünk meg, gondolkoztunk rugalmasan, kételkedtünk mindabban, amit hallunk, látunk, mertünk gondolkodni!

A sport-játék program szakmai irányítója Vasváry Zoltán testnevelő tanár volt. Megvalósítása során törekedtünk a tehetséges tanulók speciális fejlesztésére a sport – és testnevelés műveltségi területen, különös tekintettel a „legnépszerűbb” sportjátéokra a labdarúgásra.

Tehetségtanácsunk olyan helyi kezdeményezésre létrejött szerveződés, amely térségi feladatokat lát el és a tehetség-gondozásban elismert szakemberek és bennünket támogató szervezetek szakmai összefogásával segíti a tehetségek felkutatását, fejlesztését, a tehetségesek produktumainak hasznosulását és igyekszik biztosítani kitűzött céljaink megvalósulásához szükséges erőforrásokat.

A szerző

a BURSZA TST társelnöke

a Míg- megnövök Alapítvány kuratóriumának elnöke,
közoktatási szakértő, tanító-tanár

Református Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Református Országos Értéktermő Tehetségközpontja

Plaszkóné Ferkovics Karolina

„Mert a nekünk adott kegyelem szerint különböző ajándékaink vannak, eszerint szolgálunk is: aki a prófétálás ajándékát kapta, az a hit szabálya szerint prófétáljon; aki a szolgálat ajándékát kapta, az végezze szolgálatát; a tanító a tanítást, a vigasztaló a vigasztalást, az adakozó szerénységgel, az előljáró igyekezettel, a könyörülő pedig jókedvvel. A szeretet ne legyen képmutató.”
(Róma 12:6–9)

A Tehetség folyóirat 2017. év 2. számában arról számoltunk be, hogy a Református Egyházban a TÁMOP- 3.1.17-15–2015–0004 számú pályázat keretében összeállított Református Tehetséggondozó Stratégia mentén elindult egy egységes, országos, szervezeti formában megvalósuló tehetségsegítés a Református EGYMI Országos Értéktermő Tehetségközpont koordinálásával.

A központban dolgozó kollégák hatalmas lelkesedéssel és szakmai elhivatottsággal kezdték el a munkát, a szolgálatot. Szolgálatot végeztek, mert a munkaidő után, a szabad idejükben is azon gondolkodtak, beszélgettek, hogyan lehet a leghatékonyabban, legkiválóbban a rájuk bízott feladatot elvégezni. Majdnem négy évvel a cikk megjelenése után szeretném bemutatni, hogyan jutott el és hol is tart ma az Országos Értéktermő Tehetségközpont. Munkánkat az akkor kitűzött céljaink alapján végezzük: a Református Egyházra vonatkozó és a hatályos köznevelési törvény keretei között a tehetséggondozás teljes vertikumának lefedése. A református köznevelési intézmények tehetséggondozó munkájának összehangolása. Szakmai fórumok, konferenciák szervezése. Hálózatépítés, interaktív kapcsolatrendszer kialakítása, működtetése. Felmenő rendszerben és több tantárgyra kiterjedő gazdagító programok kidolgozása, jó gyakorlatok közvetítése. A központ hivatott összefogni a Református Országos és Regionális Tehetségtanácsok és Regionális és Kistérségi Tehetségközpontok tevékenységét, amelyek segítenek az ország egész

területén és a határainkon kívül is a tehetségsegítő hálózat kiépítésében, működtetésében. Elsődleges feladatunk a kezdetektől a gyakorló pedagógusok által elkészített 30 órás tehetséggondozó gazdagító műhelyekbe a gyermekek beválogatása. A szűréseinket még papír alapon végezzük, de terveink között szerepel, hogy a 2021/2022-es tanévben pilot jelleggel digitális bemeneti méréseket végezzünk országos lefedettséggel.

A kezdetekben elinduló 9 gazdagító program évről évre gyarapodott. Jelenleg 49 műhelyből válogathatnak a református intézmények óvodától középfokú intézményekig. A programok közül ma már több felmenő rendszerben működik, ezért megvalósulhat az, hogy középső csoportos kortól, akár a 11. évfolyamig, egy kezdetben tehetségígéretes gyermek, évről évre gazdagításban vehessen részt, így bontakoztatva ki a tehetségét.

A gazdagító programmal kapcsolatos egész tanévet átölelő koordinálás, szakemberekkel való kapcsolattartás, rendezvények, tábor szervezése, amelyet a regionális tehetségkoordinátorok végeznek, egy stabil adminisztráció segítő háttér team-el működik.

Évf.	Gazdagító programjaink struktúrája a Református Értéktermőben							
	Óvoda	Természet és Matematika	Vizuális kultúra	Drámajáték	Gyermektánc	Sport	Ének zene	
1.	Magyar	Természettudomány	Vizuális kultúra					
2.								
3.								
4.								
5.		Matematika	Történelem	Angol		Digitális kultúra	Német	
6.								
7.								
8.								
9.								
10.								
11.								

Az „ÉRTED?!”- tábor

A 2016/2017-es tanévben szerveztük meg első alkalommal a műhelyekbe járó gyermekek számára 5. évfolyamtól önkéntes jelentkezés alapján. A bekerülés több összetevőből áll: A programot tartó pedagógus ajánlást ír a gyermek részére. A programban, egész tanévben részt kell venni. Természetesen fontos a gyermek motivációja, a szülő támogatása. A táborba az ország egész területéről vártuk/várjuk a gyermekeket, maximum 50 főt. A négy napos tábor minden évben más-más városban valósul meg. Így jártunk Miskolcon, Tatabányán, Debrecenben.

A tematika rendje a lelkeség, a hitélet mellett 14 tehetséggondozó foglalkozásra, - amit szaktanárok tartanak - és lazító tevékenységre oszlik a regionális tehetségkoordinátorok vezetésével. Napjainkban, a műhelyekben project alapú módszerrel dolgoznak a szakemberek, vegyes korosztályú csoportokkal.

A 2020-as év tábora a világjárvány miatt elmaradt, de a 2020/2021-es tanév elején egy online találkozót rendeztünk a műhelybe járóknak, rendhagyó formában a szaktanáraik meghívásával. Öt helyszínen szakemberek, gyermekek, koordinátorok találkoztak, az online térbe pedig mindegyik helyszín becsatlakozott. Rendkívül jó érzés volt – még így online is – az összetartozást megtapasztalni. A diákok kamerán keresztül integettek egymásnak. Elismertük azoknak a szakembereknek a munkáját, akik több éve segítik a hatékony tehetséggondozást az Értéktermő Tehetségközpontban.

Egy másik kiemelten kezelt rendezvényünk a Református Általános Iskolák és Középiskolák SNI és BTM Tehetséggondozó Diákkonferenciája, amelyet 2020-ban már 5. alkalommal került megrendezésre. A tanulók több kategóriában jelentkezhetnek a felkészítő tanárukkal, szüleikkel, és mutat-

hatják be tehetségüket és intézményüket. Nagy öröm volt számunkra, hogy a Református Nevelőszülői Hálózat is nevezett egy diákot a rendezvényünkre.

Az Értéktermő Tehetségközpont koordinálásával egy rendszerintű hálózatépítés kezdődött meg 2016-ban, amely folytatódik napjainkban is. A tehetségtanácsok tekintetében, a Felső-magyarországi Tehetségsegítő Tanács munkáját segíti folyamatosan a központ és tágabb értelemben a Református EGYMI. A 2020-as évben a tanács egy jó gyakorlat gyűjteményt is megjelentetett, amelyben a régió gyakorlatait gyűjtötték össze, szintén az EGYMI, mint jogi személy együttműködésével. A Felső-magyarországi Református Intézmények Tehetségsegítő Tanácsa 1 regionális és 4 kistérségi tehetségközpont címet adott át az intézményeknek az eddig végzett szakmai munkájuk elismeréseként. **Regionális tehetségközpont lett a Lévay József Református Gimnázium és Diákotthon, Miskolc. Kistérségi tehetségközpont lett: a Csomasz Tóth Kálmán Református Alapfokú Művészeti Iskola, Dédestapolcsány, a Szerencsi Rákóczi Zsigmond Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, a Szerecsényi Rákóczi Zsigmond Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, az Irinyi János Református Oktatási Központ Tompa Mihály Általános Iskolája Kazincbarcika és a Jókai Mór Református Általános Iskola Nyíregyháza.** A tehetségközpontok szakmai koordinációs feladatokat látnak el. Segítséget nyújtanak tehetséggondozási témákban. Összehangolják a szakemberek a munkáját. Segítik az iskolai tehetséggondozó munkaközösségek létrehozását és működését. Részt vesznek azonosításban, fejlesztési tervek kidolgozásában, eredménymérésekben. Együttműködést kezdeményeznek Tehetség Pontokkal. Közreműködnek kutatásokban, mentorok keresésében. Bekapcsolódtak a MATEHETSZ tutor programjába. Bemutató foglalkozásokat szerveznek, jó gyakorlatokat mutatnak be, segítik a tehetségesek pályaválasztását. Képzéseket továbbképzéseket szerveznek és tartanak.

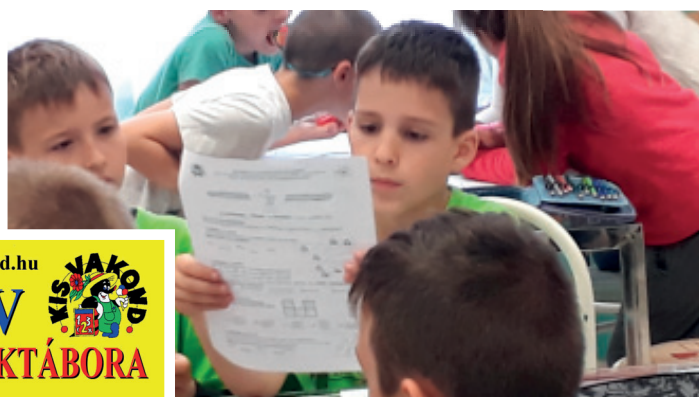
Írásomat, gondolataimat a kezdő ige egy részével zárom: „Mert a nekünk adott kegyelem szerint különböző ajándékaink vannak, eszerint szolgálunk” (Róma 12:6–9)

A szerző a Református EGYMI Értéktermő
Tehetségközpont vezetője,
tehetség szakvizsgázott pedagógus

A képek A KIS VAKOND GYERMEKTÁBORBAN (Nyíregyháza – Sóstógyógyfürdő Szódaház u. 4-6) és a MÍG – MEGNÖVŐK ALAPÍTVÁNY tanulmányi versenyein készültek

A KIS VAKOND GYERMEKTÁBOR 30 ÉVE EGYÜTT A GYERMEKEKÉRT!

www.kisvakond.hu
AZ ÉV
GYERMEKTÁBORA

